Birleşmiş Milletler
Yargıçların ve Avukatların Bağımsızlığı Özel Raportörüne Sunum

Tahşiye Yargılamalarında Yargı Bağımsızlığı ve Tarafsızlık Sorunları

Sunan Kuruluş

Security Studies and Rule of Law Association
(SRL Swiss)

Security Studies and Rule of Law Association (SRL Swiss), İsviçre Medeni Kanunu'nun 60–79. maddeleri uyarınca kurulmuş, Cenevre merkezli, kâr amacı gütmeyen ve siyasi nitelik taşımayan bir sivil toplum kuruluşudur. Dernek; insan haklarının korunması, hukukun üstünlüğü ilkelerinin güçlendirilmesi ve güvenlik politikalarının temel haklarla uyumunun değerlendirilmesi alanlarında faaliyet göstermektedir.

22 Kasım 2026

Security Studies and Rule of Law Association, 15 rue des Savoises, 1205 Genève, Switzerland

Web sitesi: www.srlswiss.com • E-posta: info@srlswiss.com

Yönetici özeti

Tahşiye dosyası, aynı olaylar etrafında gelişen fakat sanıkları ve konusu farklı olan iki yargılama dizisini kapsamaktadır. İlkinde, Mehmet Doğan ve çevresindeki kişiler hakkında yürütülen istihbarat ve ceza soruşturması ile Ocak 2010 operasyonu bulunmaktadır. İkincisinde ise bu soruşturmada görev yapan polisler ve bazı medya mensupları, soruşturmanın örgütsel amaçla yürütüldüğü ve delillerin oluşturulduğu iddiasıyla yargılanmıştır. Bu rapor ikinci dizideki sanıkların bağımsız ve tarafsız bir mahkeme önünde yargılanma, etkili savunma ve özgürlük güvencelerine odaklanmaktadır. İlk davadaki kişilerin beraatlerini tartışmaya açmamaktadır.

SRL Swiss'in incelemesi altı bağlantılı güvenceye odaklanmaktadır: mahkemenin kuruluşu ve dosya dağıtımının nesnelliği; hâkimlerin görev güvencesi ve heyet sürekliliği; tarafsızlık itirazının bağımsız denetimi; avukatın baskıdan uzak çalışabilmesi; mahkemenin iddia makamı karşısındaki bağımsız değerlendirme sorumluluğu; özgürlük kısıtlamalarının etkili yargısal kontrolü. Ret talebine duruşmada yöneltilen talimat isnadı, tarafsızlık eleştirisinin ceza indiriminde aleyhe kullanılması ve 2015 ret–tahliye sürecine ait resmî kayıtlar incelemenin en güçlü doğrudan dayanaklarıdır. (Ek 09, 10; Ek 16; Ek 28, 29, 30, 31, 32.)

Nisan 2015 süreci Tahşiye dosyasına doğrudan bağlıdır. İstanbul 32. Asliye Ceza Mahkemesinin 25 Nisan 2015 tarihli 2015/146 değişik iş kararı, 2014/133596 soruşturmasındaki dokuz kişi hakkında tahliye öngörmektedir. 24 Nisan tarihli ret kararı, tahliye kararı, UYAP kesintisi tutanağı ve müzekkerelerin iadesi aynı işlem zincirini belgelemektedir. Mahkemenin tahliye yetkisine ilişkin sonraki AİHM değerlendirmesi ile reddedilmiş hâkimlerce tutukluluğun sürdürülmesi nedeniyle saptanan ihlaller birbirinden ayrılmalıdır. (Ek 28, 29, 30, 31, 32, 35.)

AİHM bu süreçte iki farklı hukuki sonuca ulaşmıştır. Karaca kararında reddedilmiş hâkimlerin tutukluluğu sürdürmesi ve tarafsızlık itirazının etkili denetlenememesi nedeniyle ihlaller saptanmıştır. Buna karşılık 32. Asliye Ceza Mahkemesinin soruşturma aşamasında tahliyeye yetkili olmadığı kabul edilerek tahliye kararının uygulanmamasına ilişkin ayrı şikâyet reddedilmiştir. Başer ve Özçelik kararındaki ihlaller ise hâkimlerin ilk tutuklamalarının kanuniliğine ve makul şüphe yokluğuna ilişkindir. SRL Swiss'in talebi, bu ayrımlar korunarak tarafsız denetimin ve yargısal görev güvencesinin sağlanmasıdır.

25 Şubat 2021 celsesinin mahkemece hazırlatılan çözümünde, Hüseyin Nohut'un reddi hâkim talebine "talimatla reddediyorsun" karşılığı verilmiştir. 10 Haziran 2022 hükmünde ise aynı sanığın mahkemenin tarafsız olmadığı yönündeki sert söylemleri, takdiri indirim uygulanmamasının açık gerekçelerinden biridir. Böylece tarafsızlık itirazına yönelik sorun, yalnızca duruşmanın üslubuyla sınırlı kalmamış; ceza tayinine de taşınmıştır. İki işlem farklı heyetlere ait olmakla birlikte aynı kişinin savunma hakkı üzerindeki birbirini ağırlaştıran etkileri birlikte incelenmelidir. (Ek 10; Ek 16.)

27 Aralık 2016 tutanağı, avukat–sanık belge alışverişini mahkemenin ön incelemesine bağlamaktadır. 26 Mayıs 2017 tutanağı, başka davadaki tespitten hareketle bu dosyanın sanıkları için üç aylık avukat görüşmesi kısıtlaması öngörmektedir. 15 Haziran 2021 ret itirazı kararı ise somut tarafsızlık nedenlerine ayrı cevap vermeyen genel bir uygunluk gerekçesi içermektedir. SRL Swiss bu doğrudan kayıtları, avukatın bağımsız çalışabilmesi ve tarafsızlık itirazının etkili denetimi bakımından değerlendirmektedir. (Ek 36, 37, 39.)

31 Aralık 2020 Yargıtay ilamı; inkâr edilen imzanın incelenmemesini, ses aidiyeti belirlenmeden kayda dayanılmasını, mahkemede kabul edilmeyen kolluk beyanının kullanılmasını ve bir mektubun duruşmada tartışılmamasını yasaya aykırı bulmuş, ilgili hükümler yönünden sonuca etkisiz saymıştır. Dosyaya erişim bakımından ise 30 Aralık 2020 ara kararı, 321 klasörlük eklerin UYAP üzerinden bütünüyle aktarılamadığını kaydetmiş ve bellekle teslim ile haftalık en az on saat bilgisayar olanağı öngörmüştür. Bu tedbirlerin fiilen uygulanması, kusurların kişi ve hüküm üzerindeki etkisi ve bağımsız kanun yolu denetimi açıklığa kavuşturulmalıdır. (Ek 15; Ek 21.)

SRL Swiss, belgelenmiş tarafsızlık ve denetim sorunlarının bağımsız inceleme ve etkili giderim gerektirdiği kanaatindedir. Heyet değişiklikleri, özel görevlendirme ve bazı duruşma uygulamaları hakkındaki başvurular ise özgün kayıtlarla cevaplanması gereken somut iddialardır. Bu ayrım korunarak Özel Raportörden Türkiye makamlarıyla iletişim kurulması; görevlendirme ve disiplin güvencelerinin, ret incelemesinin ve avukatların mesleki bağımsızlığının somut olaylar üzerinden değerlendirilmesi talep edilmektedir.

1. İncelemenin konusu, belge temeli ve yargılama seyri

1.1. Amaç ve kaynaklar

Bu sunum, Tahşiye yargılamalarında bağımsız ve tarafsız mahkemeye erişimi ve bu güvencenin zorunlu unsuru olan avukat bağımsızlığını incelemektedir. Dayanaklar mahkeme kararları, kanun yolu ilamları, duruşma tutanakları ve kayıt çözümleri, resmî yazışmalar ve yargılama sırasında sunulmuş başvurulardır. Sanıkların suçlu olduğuna ilişkin kurumsal bir kabul içermemektedir. Teknik delillerin doğruluğu veya suçun maddi unsurları, ancak mahkemenin tarafsız değerlendirme ve etkili denetim yükümlülüğüyle doğrudan bağlantısı ölçüsünde ele alınmaktadır.

SRL Swiss'in değerlendirmeleri, belge türü ve ispat gücü ayrılarak kurulmuştur. Resmî karar bir işlemin ve gerekçesinin doğrudan kaydıdır; o kararda aktarılmış taraf beyanı ise beyanın doğruluğunun mahkemece kabul edildiğini göstermez. Dilekçede alıntılanmış tutanak, özgün tutanak ayrıca bulunmadığında bu sınırlamayla kullanılmaktadır. Ana anlatımda dava belgelerine yalnız ek numarasıyla gönderme yapılmıştır; seçilmiş kaynak sayfaları ve belge künyeleri sıralı ek dizinindedir.

İnceleme, adı belirtilen kişilerin belirli tarihlerdeki yargısal işlemlerine ilişkindir. Kişiler bakımından incelenen işlemler aşağıda açıklanmış; yargılamanın aşamaları kronoloji

bölümünde gösterilmiştir. Değerlendirmeler, belgelerde yer alan işlem tarihleri ve ilgili yargılama aşamalarıyla sınırlıdır.

Rıza ve paylaşım kapsamı

Erol Demirhan, Kazım Aksoy, Hayati Başdağ ve Hüseyin Nohut'un bu bildirim için tam açık paylaşım rızası bulunmaktadır. Bu rıza, adlarının ve kendilerine ilişkin bilgilerin ilgili uluslararası kuruluşlara sunulmasını, Türkiye makamlarına iletilecek bildirimlerde kullanılmasını ve BM'nin kamuya açık raporlarında yer almasını kapsamaktadır. İzinler avukatlık vekâleti olarak sunulmamaktadır. İmzalı izin belgeleri kamuya açık rapordan ayrı tutulmaktadır.

İnceleme bu dört kişiyle sınırlı değildir. Diğer sanıkların adları, mahkeme kararları ve duruşma kayıtlarındaki işlemleri ve ortak yargısal güvence sorunlarını açıklamak için gerekli olduğu ölçüde belirtilmektedir. Bu kişiler bakımından tam paylaşım rızası veya temsil yetkisi bulunduğu ileri sürülmemektedir.

AİHM başvuru haklarının korunması

Bu bildirim, Birleşmiş Milletler Yargıçların ve Avukatların Bağımsızlığı Özel Raportörünün hükümetlerle iletişim ve tavsiye görevi kapsamında sunulmaktadır. İlgili kişilerin AİHM önündeki mevcut ve gelecekteki bireysel başvuru hakları saklıdır. Bildirim, bu başvuruların yerine geçmez ve başvuru sürelerini durdurmaz.

AİHS'nin 35 § 2 (b) maddesi bakımından başka bir uluslararası usulle ilişki; mekanizmanın niteliği ile başvuruların kişi, olay ve şikâyet kapsamına göre değerlendirilir. Bu bildirimin BM İnsan Hakları Komitesinin bireysel şikâyet usulü veya Keyfî Tutuklamalar Çalışma Grubunun bireysel görüş usulü kapsamında işleme alınması talep edilmemektedir. Böyle bir yönlendirme düşünülürse, ilgili kişiler ve temsilcilerinin AİHM başvuru hakları üzerindeki etkilerini değerlendirebilmeleri için SRL Swiss ile önceden iletişime geçilmesi istenmektedir. Kabul edilebilirlik değerlendirmesi AİHM'e aittir. (AİHS, m.34–35; AİHM, Kabul Edilebilirlik Kriterlerine İlişkin Uygulama Rehberi; OHCHR, Özel Usullere Bilgi Sunma Portalı.)

İncelemenin kapsadığı kişiler ve somut yargısal işlemler

Bu rapor, farklı kişiler hakkında farklı tarihlerde yapılan işlemleri birlikte değerlendirerek Tahşiye yargılamalarındaki bağımsızlık ve tarafsızlık sorunlarını ortaya koymaktadır. Bir kişi hakkında belgelenen uygulama, bütün sanıklar bakımından gerçekleşmiş sayılmamaktadır. Her olay, ilgili kişi, mahkeme ve yargılama aşamasıyla bağlantılı olarak ele alınmaktadır.

Hüseyin Nohut bakımından temel sorun, mahkemenin tarafsızlığına itiraz etmesinin yargılama sırasında ve hükümde aleyhine yorumlanmasıdır. 25 Şubat 2021 duruşmasının mahkemece hazırlatılan çözümünde, reddi hâkim talebine "talimatla reddediyorsun" karşılığı verildiği görülmektedir. 10 Haziran 2022 hükmünde ise mahkemenin tarafsız

olmadığı yönündeki sert eleştirileri, ceza indirimi uygulanmamasının gerekçeleri arasında yer almaktadır. SRL Swiss, bu iki işlemi, sanığın tarafsız mahkeme talep etme hakkını kullanmasının kendisi için olumsuz sonuç doğurması bakımından incelemektedir. İşlemler farklı heyetlere aittir; değerlendirme bu ayrım korunarak yapılmaktadır. (Ek 09; Ek 10; Ek 16.)

Ertan Erçıktı bakımından 20 Nisan 2015 tarihli reddi hâkim ve tahliye başvuruları, tutukluluğun tarafsız bir merci tarafından incelenmesi talebini somutlaştırmaktadır. Bu başvurular, Nisan 2015'teki ret ve tahliye sürecinin Tahşiye soruşturmasıyla doğrudan bağlantısını göstermektedir. Ayrıca Yargıtayın 2020 kararında, inkâr edilen imza hakkında inceleme yapılmaması hukuka aykırı bulunmuştur. SRL Swiss'in üzerinde durduğu husus, bu itirazların bağımsız bir merci tarafından etkili biçimde değerlendirilmesi ve kabul edilen usul kusurunun hüküm üzerindeki etkisinin gerekçelendirilmesidir. (Ek 15; Ek 26; Ek 27; Ek 28.)

Hidayet Karaca bakımından incelemenin merkezinde, tutukluluğa ilişkin kararları veren hâkimlerin tarafsızlığına itirazın etkili denetimi bulunmaktadır. AİHM'in Karaca/Türkiye kararındaki ihlal tespitleri, bu sorunun yalnızca sanığın ileri sürdüğü bir iddia olmadığını göstermektedir. Bununla birlikte AİHM, reddi hâkim kararının sonuçları ile tahliye kararı veren mahkemenin yetkisini ayrı değerlendirmiştir. Rapor bu ayrımı korumakta; tarafsız özgürlük denetimine erişimi ve saptanan ihlallerin giderimini esas almaktadır. Nisan 2015 işlemlerinin belge zinciri aşağıdaki bölümde ayrıntılı olarak açıklanmaktadır. (Ek 28; Ek 29; Ek 30; Ek 31; Ek 32.)

Erol Demirhan ve Kazım Aksoy, 25 Nisan 2015 tarihli 2015/146 değişik iş sayılı tahliye kararında açıkça yer almaktadır. Demirhan ayrıca 26 Mayıs 2017 kararında CMK m.102/2 yönünden süresinin dolduğu belirtilmesine rağmen tutukluluğu sürdürülen altı kişiden biridir. Aksoy bakımından 27 Aralık 2016 tutanağı, müdafiinin getirdiği savunma belgelerinin teslimini mahkemenin ön incelemesine bağlamaktadır. Bu işlemler, tarafsız özgürlük denetimi ve avukatın bağımsız savunma hazırlığı bakımından doğrudan kişi–belge bağlantısı kurmaktadır. (Ek 35, 36, 37.)

Erdem Kısa, Mehmet Savaş Özcan ve İsmail Yücel Zırh yönünden 25 Şubat 2021 celsesindeki avukat katılımı incelenmektedir. Duruşma tutanağı ile kayıt çözümü, müdafilerin hangi aşamada hazır bulunduğunun her sanık için ayrı ele alınmasını gerektirmektedir. Özellikle Erdem Kısa'ya avukatı katılmadan önce esasa ilişkin sorular yöneltilmesi, avukat yardımının işlemin kritik anında sağlanıp sağlanmadığı sorununu ortaya çıkarmaktadır. SRL Swiss bakımından bunun yargı bağımsızlığıyla bağlantısı, mahkemenin savunmanın etkili katılımını güvenceye alma ve avukatın mesleki işlevini koruma sorumluluğudur. (Ek 09; Ek 10.)

Duruşma yönetiminin tarafsızlığı, diğer sanıkların somut kayıtları üzerinden de değerlendirilmektedir. Ahmet Basık'a yöneltilen sorularda tartışmalı bir buluşmanın gerçekleşmiş kabul edilmesi, Tolga Güzeltaş'ın AİHM içtihadına ilişkin açıklamalarının

sınırlandırılması ve Aytekin Ağören'e uzaktan katılım ekranının kapatılabileceğinin söylenmesi bu kapsamda ele alınmaktadır. Rapor, son örnekte ekranın gerçekten kapatıldığı sonucunu çıkarmamaktadır. Hayati Başdağ bakımından ise imza incelemesine ilişkin yargısal işlem, savunma talebinin mahkeme tarafından ele alınmasına örnektir. Bu farklı kayıtlar, mahkemenin hem sınırlayıcı hem de savunmaya imkân sağlayan işlemleri dikkate alınarak değerlendirilmektedir. (Ek 21.)

Mustafa Başer ve Metin Özçelik, bu raporda Nisan 2015 ret ve tahliye sürecinde karar veren hâkimler olarak ele alınmaktadır. Onlar yönünden mesele, bir yargısal kararın ardından başlatılan cezai işlemlerin hâkimlerin bağımsız karar verme güvencesi üzerindeki etkisidir. AİHM'in Başer ve Özçelik/Türkiye kararında ilk tutuklamalar hakkında saptadığı ihlaller, yargısal kararın kanun yolunda denetlenmesi ile hâkimin kişisel suç fiiline dayanmayan cezai baskıya maruz kalması arasındaki ayrım bakımından önem taşımaktadır. Bu değerlendirme, hâkimlerin hiçbir koşulda soruşturulamayacağı anlamına gelmemektedir.

1.2. İki ayrı ceza süreci

İncelenen süreç, Ocak 2010 soruşturmasının kendisinden ziyade o soruşturmada görev alan polisler ve bazı medya mensupları hakkında 2014'te başlayan soruşturma ve sonraki yargılamalardır. Mesleki faaliyetlerin sonradan suç isnadına konu edilmesi, tek başına hukuka aykırılık veya suçluluk sonucunu doğurmaz. Bu raporun sorusu, bu isnatların bağımsız, önceden belirlenmiş ve tarafsızlığı etkili biçimde denetlenebilen bir mahkeme tarafından incelenip incelenmediğidir. İlk davadaki kişilerin beraatleri tartışmaya açılmamaktadır. (Ek 13; Ek 15; Ek 16.)

1.3. Yargılama ve kanun yolu tablosu

Tarih / işlem	Dosya ve hukuki önemi
13–19 Aralık 2014	2014/133596 soruşturması: kısıtlama, gözaltı ve tutuklama süreci. Ek 11, 12, 26, 27; Karaca.
20–27 Nisan 2015	Ret başvuruları; 29. Asliye CM 2015/92 kararı; 32. Asliye CM 2015/146 sayılı, Tahşiye'de dokuz kişiyi kapsayan tahliye kararı; UYAP ve infaz yazışmaları. Ek 26–32; Ek 35.
30 Nisan–1 Mayıs 2015	Özçelik ve Başer'in ilk tutuklamaları. AİHM Başer ve Özçelik.
10–15 Temmuz 2015	Nohut'un kendiliğinden gelmesi; gözaltı süresi nedeniyle serbest bırakılması; 13 Temmuz kararına dayalı yeniden yakalama ve 15 Temmuz tutuklama. Ek 23.
3 Kasım 2017	İstanbul 14. ACM, 2015/281 E., 2017/172 K.: görevliler ve medya mensupları hakkındaki ilk temel mahkûmiyet. Ek 13.

Tarih / işlem	Dosya ve hukuki önemi
21 Eylül 2018	İstanbul BAM 3. CD, 2018/707 E., 2018/1102 K.: istinaf incelemesi. Ek 14.
31 Aralık 2020	Yargıtay 16. CD, 2019/4737 E., 2020/6918 K.: kişi/suç bazında kısmi onama ve bozma. Ek 15.
2020–2022	2020/90 E. bağlantılı dava; bozma sonrasında 2021/53 ve 2021/123 E. süreçleri. Ek 16, 21.
10 Haziran 2022	İstanbul 14. ACM, 2021/123 E., 2022/172 K.: bozma sonrası hüküm. Ek 16.
21 Nisan 2025	Yargıtay 3. CD, 2025/2143 E., 2025/11659 K.: belirli örgüt suçu hükümlerinin düzeltilerek onanması. Ek 18.

Bozma sonrasında 2021/53 ve ardından 2021/123 esas sayılı yargılama bulunmaktadır. Bunun yanında 2020/90 esas sayılı bağlantılı dava, ayrı iddianame ve duruşma dizisiyle yürümüştür. Bu davadan ayrılıp birleştirilen bölümler de vardır. Dolayısıyla 2020/90 sayılı celsede görülen bir uygulama, doğrudan bütün diğer sanıklar bakımından gerçekleşmiş sayılmamıştır. Rapor, ilgili celseyi ve kişiyi göstererek ortak güvence sorununu değerlendirmektedir.

10 Haziran 2022 tarihli 2021/123 esas, 2022/172 karar sayılı hükmün heyet başkanı Şenol Kartal, üyeleri Ferhat Şahin ve Oğuzhan Gül'dür. Akın Gürlek'in başkanlık ettiği 2021 tarihli celseler ile bu hüküm ayrı işlemlerdir. Kurumsal süreklilik veya önceki işlemlerin sonraki hükme etkisi, farklı hâkimlerin fiillerini birbirine atfetmeden incelenmelidir. (Ek 16; Ek 09, 10.)

Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 21 Nisan 2025 tarihli 2025/2143 esas, 2025/11659 karar sayılı ilamında dokuz isim vardır. Adem Akpınar bakımından temyizden vazgeçme ve bundan dönme talebinin usulî sonucu ele alınmaktadır. Diğer sekiz kişi yönünden örgüt suçlarına ilişkin hükümler düzeltilerek onanmıştır. Bu karar, Tahşiye adıyla anılan bütün dosyaların ve bütün suçlamaların topluca onandığı biçiminde sunulamaz. (Ek 18.)

Kararda Halit Akbulut, Hüseyin Nohut, Mehmet Ali Doğan, Talat Burak Karaltı, Tolga Güzeltaş ve Yakup Ergün bakımından örgüt üyeliği; Çetin Öztürk ve Recep Güleç bakımından örgüt adına suç işleme hükümleri incelenmektedir. Kanun maddesinin gösterimi ve tekerrür uygulaması düzeltilmiştir. Bu düzeltmeler, raporda tartışılan tarafsızlık ve delili sınama sorunlarının giderildiği yönünde kişiselleştirilmiş bir inceleme değildir. (Ek 18.)

1.4. Sulh ceza hâkimliklerinin kuruluşu ve itiraz sistemi

18 Haziran 2014'te kabul edilen ve 28 Haziran 2014 tarihli 29044 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 6545 sayılı Kanun, sulh ceza mahkemeleri yerine soruşturma aşamasındaki

hâkimlik işlemlerinde uzmanlaşmış sulh ceza hâkimliklerini oluşturmuştur. Kanunun 48. maddesiyle 5235 sayılı Kanun'un 10. maddesi değiştirilmiş; 83–84. maddeleriyle önceki yargılama görevlerinin asliye ceza mahkemelerine devri düzenlenmiştir. Koruma tedbirleri konusunda uzmanlaşma ile bu tedbirler hakkında karar veren hâkimin esas yargılamasından ayrılması, düzenlemenin açıklanan amaçları arasındadır. (6545 sayılı Kanun, m.48, 83–84; Venedik Komisyonu, CDL-AD(2017)004.)

Aynı Kanun'un 74. maddesinin değiştirdiği CMK m.268/3, o dönemde sulh ceza hâkimliği kararlarına itirazın kural olarak numara itibarıyla izleyen sulh ceza hâkimliğince; son numaralı hâkimliğin kararına itirazın ise birinci hâkimlikçe incelenmesini öngörüyordu. Böylece özgürlüğü sınırlayan karar ve itiraz denetimi aynı tür hâkimlikler arasında yürüyordu. Buradaki açıklama, Tahşiye soruşturmasının başladığı 2014–2015 döneminin düzenlemesine ilişkindir. (6545 sayılı Kanun, m.74.)

Kuruluş Haziran 2014'te, Tahşiye soruşturmasındaki kısıtlama ve tutuklama işlemleri Aralık 2014'te, tarafsızlık itirazları ise Nisan 2015'te gerçekleşmiştir. Bu sıra, savunmanın yeni kurulan denetim sistemine yönelttiği itirazın bağlamını açıklar. Başvurularda asıl sorun, yalnız kurumun kuruluş tarihi değil; aynı hâkimlikler arasındaki itiraz yolunun, o hâkimlerin tarafsızlığına yönelik somut şikâyeti etkili biçimde inceleyebilmesidir. Karaca kararında saptanan ihlaller, bu sorunun Tahşiye bağlantılı bireysel karşılığıdır. (Ek 11, 12, 26, 27, 28)

Venedik Komisyonu, 2017 görüşünde sınırlı sayıda hâkimlik arasındaki yatay itiraz modelinin kapalı bir denetim yapısı yarattığını ve içtihat birliğini güçleştirdiğini belirtmiş; özgürlük üzerinde ağır sonuç doğuran kararlardaki yetersiz bireyselleştirilmiş gerekçeleri eleştirmiştir. Komisyon, yatay denetimin üst yargısal denetimle değiştirilmesini önermiştir. Bu tespitler, Tahşiye'deki ret ve tutukluluk itirazlarının neden kurum dışı etkili bir yargısal değerlendirme gerektirdiğini açıklayan kurumsal dayanaklardır. (CDL-AD(2017)004.)

1.5. Mahkemenin görevlendirilmesi ve dosya dağıtımı

HSYK Birinci Dairesinin 12 Şubat 2015 tarihli ihtisaslaşma duyurusu, İstanbul 13. ve 14. Ağır Ceza Mahkemelerini devletin güvenliği ve anayasal düzene ilişkin belirli suçlar ile terör suçlarında görevlendirmektedir. Duyuru, 6572 sayılı Kanun'la 5235 sayılı Kanun'un 9. maddesine eklenen düzenlemeyi esas almakta; iş yükü, kapatılan mahkemelerden gelen dosyalar ve uzmanlaşma ihtiyacını gerekçe göstermektedir. Metinde 9–17. ağır ceza mahkemelerinin 3 Nisan 2014 tarihli kararla 7 Nisan 2014'ten itibaren faaliyete geçirildiği de belirtilmektedir. Kuruluş, faaliyete geçiş ve ihtisas görevlendirmesi farklı işlemlerdir. (Ek 34.)

Duyuru, derdest dosyaların iş bölümü gerekçesiyle başka daireye gönderilmemesini, yeni iş dağılımının yayımdan sonraki davalara uygulanmasını ve ihtisas mahkemelerine genel tevziden iş verilmeye devam edilmesini öngörmektedir. Bu düzenleme, mahkemenin yalnız Tahşiye davası için kurulduğu sonucunu desteklemez. SRL Swiss'in incelediği sorun,

bu genel kuralların Tahşiye dosyasına ve ikinci heyetin oluşturulmasına nasıl uygulandığıdır. Yargılama sırasında ileri sürülen somut tevzi ve heyet itirazlarının, genel kuruluş yetkisine gönderme yapılmasıyla yetinilmeden gerekçeli biçimde karşılanması gerekir. İhtisas duyurusu tek başına fiilî dosya dağıtımını veya ikinci heyetin seçilme nedenini göstermez. (Ek 03; Ek 05; Ek 33; Ek 34.)

1.6. Heyet sürekliliği ve yargısal görevlendirme güvencesi

İstinaf başvurusunda 120 celsede 23 ayrı heyet oluştuğu ve mahkeme dışından 22 hâkimin görevlendirildiği; bir sanığın on günlük savunmasının altı heyet önünde yürüdüğü ileri sürülmüştür. Ayrıca 18–22 Eylül 2017 dönemindeki beş hâkim, üç heyet ve iki savcı değişikliği somutlaştırılmış; müdafiin asıl heyet önünde savunma talebinin karşılanmadığı belirtilmiştir. Sayılar başvurunun tespitidir; bu raporda bütün celse listelerinden bağımsız olarak yeniden sayılmış veriler olarak sunulmamaktadır. (Ek 03; Ek 06.)

SRL Swiss'in tespiti, bu ölçüde değişiklik iddiasının salt personel işlemi sayılarak geçiştirilemeyeceğidir. Her değişikliğin nedeni, karar mercii, süresi, taraflara bildirimi ve yeni heyetin önceki beyanlara nasıl eriştiği ortaya konulmalıdır. Özellikle esas savunmasını dinleyen heyet ile hüküm heyeti arasındaki fark ve yeniden dinleme talebinin gerekçeli karşılığı önem taşır. Hâkim değişikliği tek başına ihlal değildir; keyfî görevlendirmeyi önleyen güvencelerin bulunmaması ve delille doğrudan temasın kaybı birlikte değerlendirilmelidir. (Ek 03; Ek 06.)

1.7. Dış etki ve yargısal görev güvencesi iddiaları

Yargılama sırasında sunulan metinlerde, duruşma savcısı Ali Kaya'nın görev yerinin değiştirilmesi ve heyet üyesi Bünyamin Karakaş'ın gözaltına alınması mahkeme üzerindeki baskı iddiasıyla ilişkilendirilmiştir. Siyasi açıklamalar ve Temmuz 2017'deki söylemler de hüküm öncesi ortam bakımından ileri sürülmüştür. Mevcut başvurular bu iddiaların yargılama sırasında dile getirildiğini gösterir; görevlendirme veya gözaltının nedeni ile belirli bir yargısal görüş arasında nedensellik kurmaya tek başına yetmez. (Ek 01; Ek 03; Ek 05; Ek 33.)

Bu nedenle SRL Swiss, belirli bir hâkimin talimat aldığını varsaymak yerine ilgili atama, nakil ve soruşturma işlemlerinin tarih ve gerekçelerinin bağımsız denetime açılmasını gerekli görmektedir. Siyasi açıklamaların özgün kayıtları ve mahkemenin dış etkiden korunmasına yönelik somut güvenceler de incelenmelidir. Başer–Özçelik sürecindeki resmî belgeler ve AİHM bulguları ise aşağıda ayrı ve daha güçlü bir delil zinciri olarak değerlendirilmiştir. (Ek 28, 29, 30, 31, 32.)

2. Nisan 2015: ret, tahliye ve hâkimlerin tutuklanması

2.1. Tahşiye soruşturmasıyla doğrudan belge bağlantısı

Ertan Erçıktı adına Av. Ömer Turanlı tarafından hazırlanan 20 Nisan 2015 tarihli reddi hâkim dilekçesi, İstanbul'daki sulh ceza hâkimlerinin tarafsızlığını ve ret talebini inceleyecek mercii tartışmaktadır. Aynı tarihli ayrı tahliye dilekçesi, 2014/133596 soruşturmasında 19 Aralık 2014'ten beri süren tutukluluğa karşı kişisel görev ve delil açıklamaları sunmakta; tahliye veya adli kontrol istemektedir. Görev gereği imzalanan evrakın suç kastını kanıtlamadığı ve lehe belgelerin dikkate alınmadığı ileri sürülmüştür. Bunlar, savunmanın o tarihte sunduğu somut itirazlardır. (Ek 26, 27.)

29. Asliye Ceza Mahkemesinin 24 Nisan 2015 tarihli 2015/92 değişik iş kararı, 2014/133596 soruşturmasını açıkça belirtmekte; bu başlık altında Ömer Köse ile Yurt Atayün ve Ertan Erçıktı adına yapılan başvuruları kaydetmektedir. Kararın sonuç bölümünde ret talepleri kabul edilerek tahliye taleplerini incelemek üzere 32. Asliye Ceza Mahkemesi görevlendirilmiştir. Karar, Tahşiye soruşturmasındaki başvuruları da kapsamaktadır. (Ek 28.)

32. Asliye Ceza Mahkemesinin 27 Nisan 2015 tarihli 2015/177 muhabere sayılı yazısı, yedi soruşturmayı ve 2015/143–149 değişik iş sayılı yedi tahliye kararını birlikte listelemektedir. Soruşturmalar arasında 2014/133596 da vardır. AİHM'in olay anlatımı, bu ortak sürecin yedi soruşturmada 63 şüpheliyi kapsadığını açıklamaktadır. Bu toplam, yalnız Tahşiye dosyasındaki kişi sayısı değildir; aynı kişi hakkında farklı soruşturmalar nedeniyle birden fazla müzekkere bulunabileceğinden müzekkere adetleri de kişi sayısı yerine kullanılamaz. (Ek 30)

Tahşiye soruşturmasına ait münferit işlem, Hâkim Mustafa Başer'in 25 Nisan 2015 tarihli 2015/146 değişik iş kararıdır. Kararın hüküm bölümü Ömer Köse, Yurt Atayün, Ertan Erçıktı, Mustafa Kılıçaslan, Kazım Aksoy, Tufan Ergüder, Ali Fuat Yılmazer, Erol Demirhan ve Hidayet Karaca hakkında, başka suçtan tutuklu veya hükümlü değillerse tahliyeyi öngörmektedir. Böylece dokuz kişinin bu kararla ilişkisi doğrudan belgelenmektedir. Kararın varlığı, tahliyenin fiilen gerçekleştiğini veya başka dosyadan tutma kararı bulunmadığını göstermez. (Ek 35.)

2015/146 sayılı karar, savcılığın soruşturma dosyasını ve görüşünü göndermediğini, incelemenin müdafilerce sunulan onaylı örnekler ve dijital materyal üzerinden yürütüldüğünü kaydetmektedir. Karar gerekçesi, kişisel kaçma ve delile müdahale risklerinin somutlaştırılmamasını ve alternatif tedbirleri tartışmaktadır. Bunlar kararı veren mahkemenin kayıt ve değerlendirmeleridir; SRL Swiss tarafından sanıkların suçsuzluğuna ilişkin kesin hüküm veya mahkemenin tahliye yetkisinin doğrulanması olarak sunulmamaktadır. Yargısal denetimin gerekli belgelere erişimi ile kararın uygulanmasına ilişkin uyuşmazlık birlikte incelenmelidir. (Ek 35; Ek 30, 31.)

2.2. Kararın yazılması, UYAP kesintisi ve infazın reddi

27 Nisan tarihli tutanakta, yedi kararın yazılmasına 25 Nisan saat 18.47'de UYAP üzerinden başlandığı, numaralarının sistemden alındığı ve saat 20.42'de erişimin engellenmesi üzerine metinlerin sistem dışında tamamlandığı belirtilmektedir. Evrakın 25 Nisan'da ıslak imzalandığı, elektronik imzaların 27 Nisan'da tamamlandığı kaydedilmiştir. Hâkim ve adliye personelinin imzalarını taşıyan bu tutanak, işlem sırasının çağdaş kaydıdır. Kesintinin faili, teknik nedeni ve herhangi bir makamın talimatı ise yalnız bu tutanaktan belirlenemez. (Ek 29.)

32. Asliye Ceza Mahkemesi 27 Nisan tarihli 2015/177 yazısında, tahliye müzekkerelerinin 26 Nisan tarihli 2015/1152 yazısıyla infaz edilmeden iade edildiğini bildirerek bunları yeniden infaz bürosuna göndermiştir. Mahkeme, görevlendirmenin kesin olduğunu ve kararlarının uygulanması gerektiğini savunmuştur. Bu hukuki görüş mahkemenin kendi gerekçesidir; sonraki AİHM incelemesinin sonucu ile aynı değildir. (Ek 30.)

İnfaz ve İlamat Bürosunun 27 Nisan 2015 tarihli 2015/1158 yazısı, İstanbul 10. Sulh Ceza Hâkimliğinin 25 Nisan tarihli 2015/847 kararını dayanak göstermektedir. Büro, 32. Asliye Ceza Mahkemesinin görev ve yetkisi bulunmadığı ve tutukluluğun devamına karar verildiği gerekçesiyle yedi kararın müzekkerelerini yeniden iade etmiştir. Böylece uygulanmama olgusu ve makamın ileri sürdüğü gerekçe aynı belgeyle saptanabilmektedir. (Ek 31.)

32. Asliye Ceza Mahkemesinin 27 Nisan tarihli 2015/188 değişik iş kararı, evrakın teslimi ve infazı sırasında yaşandığı bildirilen güçlükleri ayrıntılandırmakta; tahliye evrakını işleme koymayan yetkililer hakkında suç duyurusu ve HSYK'ya bildirim yapılmasını öngörmektedir. Bu belge, hâkimin itirazının ve başvurusunun kaydıdır. Anlatılan her kişinin davranışı hakkında kesinleşmiş bir suç tespiti değildir. (Ek 32.)

2.3. AİHM'in ayırdığı iki mesele: ret kararı ve tahliye yetkisi

Karaca/Türkiye kararı bu noktada belirleyicidir. AİHM, 29. Asliye Ceza Mahkemesinin hâkimlerin reddi konusundaki kararı ile 32. Asliye Ceza Mahkemesinin soruşturma aşamasında tahliye kararı verebilme yetkisini ayrı incelemiştir. Ret kararı etkili olduğu hâlde reddedilen hâkimlerin tutukluluğu sürdürmesi AİHS m.5/1'i; tarafsızlık sorununun etkili bir yargısal incelemeye taşınamaması m.5/4'ü ihlal etmiştir. Bu sonuç, bütün sulh ceza hâkimlerinin her davada tarafsızlıktan yoksun olduğu yönünde genel bir karar değildir.

Aynı kararın 164. paragrafında ise 32. Asliye Ceza Mahkemesinin o tarihte soruşturma aşamasındaki koruma tedbirleri konusunda yetkili olmadığı kabul edilmiştir. Tahliye kararının uygulanmaması şikâyeti açıkça dayanaktan yoksun bulunmuştur. Bununla birlikte ret kararının ardından özgürlük incelemesinin yetkili ve tarafsız bir merci önünde yapılması yükümlülüğü devam etmektedir. Yetki sorunu, tarafsız denetime duyulan ihtiyacı ortadan kaldırmaz.

Karaca bakımından başlangıçtaki makul şüphe yönünden ihlal bulunmamış, buna karşılık uzayan tutukluluğun ilgili ve yeterli gerekçelerle açıklanmaması nedeniyle m.5/3 ihlali saptanmıştır. İlk tutuklamanın yeterli şüpheye dayanması, sonraki bütün tutma işlemlerini veya denetim merciinin tarafsızlığını kendiliğinden hukuka uygun hâle getirmez.

2.4. Hâkimlerin görev güvencesi ve ilk tutuklamaları

Ret ve tahliye kararlarını, 27 Nisan 2015'te hâkimlerin görevden uzaklaştırılması; Metin Özçelik'in 30 Nisan, Mustafa Başer'in 1 Mayıs 2015'te tutuklanması izlemiştir. AİHM'in 13 Eylül 2022 tarihli Başer ve Özçelik/Türkiye kararı, ilk tutuklamaların hâkimlere özgü ön izin güvencesi gözetilmeden yapılması ve o sırada makul suç şüphesi gösterilememesi nedeniyle AİHS m.5/1 ihlalleri saptamıştır.

AİHM'in değerlendirmesi, yargısal işlemde usul veya yetki hatası olabileceği ihtimalini dışlamaz. Karar verme sürecindeki usulsüzlük iddiaları ile hâkimin terör örgütüne üye olduğuna dair kişisel ve somut şüphe birbirinden ayrılmalıdır. Sonradan elde edilen delillerin veya 2017 mahkûmiyetlerinin, 2015'teki ilk tutuklamayı geriye dönük olarak haklılaştırması mümkün görülmemiştir. Buna karşılık tutuklama kararını veren Bakırköy 2. Ağır Ceza Mahkemesinin yetkisine ilişkin ayrı şikâyette ihlal bulunmamıştır.

Yargı bağımsızlığı bakımından sorun, hâkimlerin hiçbir koşulda soruşturulamaması değildir. Sorun, tartışmalı bir yargısal kararın kişisel suç fiiliyle bağ kurulmadan özgürlükten yoksun bırakma sebebine dönüşmesidir. Ret veya tahliye konusunda karar veren hâkimin bu nedenle tutuklanması, benzer talepleri inceleyecek diğer hâkimlerde caydırıcı etki yaratabilir. SRL Swiss, bu etkiyi belirli bir sonraki hâkime verilmiş talimatın kanıtı olarak değil, bağımsız yargısal karar verme güvencesine ilişkin kurumsal risk olarak değerlendirmektedir.

2.5. 2025 Tahşiye kararında aynı sürecin yeniden kullanılması

21 Nisan 2025 ilamı, soruşturma aşamasındaki bazı sanıkların 29. ve 32. Asliye Ceza Mahkemesi hâkimlerince hukuka aykırı biçimde tahliye edilmeye çalışıldığını belirtmekte; hâkimlerin 24 Nisan 2017 tarihli mahkûmiyetine ve 26 Eylül 2017 tarihli onama kararına atıf yapmaktadır. Böylece 2015 süreci, yalnız tarihsel arka plan olarak değil, Tahşiye temyiz kararının kabul ettiği olay anlatımında da yer almaktadır. (Ek 18.)

Tahliye talebinde bulunmak ve hâkimin tarafsızlığına itiraz etmek, sanığın kanuni başvuru haklarıdır. Bu hakların kullanılması, başvuruyu karara bağlayan hâkim hakkındaki daha sonraki ceza kararından hareketle sanık aleyhine örgütsel bağ göstergesine dönüştürülemez. 2025 ilamındaki atfın kişisel sorumluluk değerlendirmesine etkisi ile 2022–2023 AİHM kararlarının ilgili bulgularının nasıl karşılandığı açıklanmalıdır. (Ek 18)

3. Tarafsızlık itirazından ceza aleyhine değerlendirmeye

3.1. Duruşmada kayda geçen suçlayıcı karşılık

İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesinin 2020/90 esas sayılı dosyasındaki 25 Şubat 2021 celsesinin resmî tutanağı yedi sayfadır. Mahkeme, 3 Mart 2021'de kayıt çözümü için bilirkişi görevlendirmiştir. Bilirkişinin 8 Mart 2021 tarihli sunuşu, iki saat dört dakika elli saniyelik kaydın 29 sayfalık çözümünü içermektedir. Böylece aynı duruşma için iki farklı kayıt türü karşılaştırılabilmektedir. Çözümün mahkemece hazırlatılmış olması, onu yalnızca bir tarafın sonradan oluşturduğu anlatımdan ayırır; asıl ses ve görüntü kaydının korunması gereğini ortadan kaldırmaz. (Ek 09, 10, 17.)

Mahkemece hazırlatılan çözümde, Hüseyin Nohut'un reddi hâkim talebi karşısında başkan Akın Gürlek'in "talimat bu yöndeydi herhalde reddetme konusunda" ve "talimatla reddediyorsun" ifadeleri bulunmaktadır. Sanık hangi talimattan söz edildiğini sormakta, ardından söz verilmeden konuşmaması yönünde uyarılmaktadır. Bu kayıt, savunmanın tarafsızlık itirazına, itirazın esasını inceleyen bir karşılık yerine sanığın dışarıdan yönlendirildiğini ima eden bir karşılık verildiğini göstermektedir. (Ek 10.)

Usulî bir hakkın kullanılması, o hakkı kullanan kişinin aleyhine örgütsel davranış belirtisi sayılamaz. Başkanın bu sözleri, talebin gerekçeleri hakkında karar verilmeden sanığın davranışına suçlayıcı bir anlam yüklemektedir. SRL Swiss, bunun objektif tarafsızlık bakımından somut ve ciddi bir güvence sorunu oluşturduğu kanaatindedir. Bu kanaat, başkanın düşüncesini tahmin etmeye değil, duruşmada kayda geçen sözün anlamına ve usulî bağlamına dayanmaktadır.

Resmî tutanağa göre mahkeme, ret talebini CMK 31/1-c kapsamında kötüye kullanım gerekçesiyle geri çevirmekte ve itiraz yolunu göstermektedir. Ancak kararın varlığı, sözlü suçlayıcı karşılığın ve tarafsızlık gerekçelerinin bağımsız biçimde denetlendiğini tek başına göstermez. (Ek 09; Ek 10.)

26 Mayıs 2021 tarihli kurum onaylı ret başvurusunda, duruşmadaki talimat isnadı ve tutanak uyuşmazlığı mahkemenin önüne yeniden getirilmiştir. 3 Haziran tarihli itiraz ile 15 Haziran tarihli yargısal karar, bu ikinci başvurunun kanun yolu aşamasını da belgelemektedir. Başvurunun içerdiği atama ve siyasi bağlantı iddiaları, yalnız dilekçede yer almaları nedeniyle doğrulanmış olgu sayılmamaktadır. SRL Swiss'in değerlendirmesi, kayıtlı sözlerin ve somut tarafsızlık itirazlarının nasıl denetlendiğine odaklanmaktadır. (Ek 08; Ek 10; Ek 38, 39.)

İstanbul 15. Ağır Ceza Mahkemesinin 2021/185 D.İş sayılı kararı, ret, durma, yetki ve görev itirazlarını birlikte ele alarak kararların usul ve yasaya uygun olduğu gerekçesiyle reddetmiştir. SRL Swiss, kararın talimat isnadı ve nesnel tarafsızlık itirazı hakkında ayrı bir değerlendirme içermediğini tespit etmektedir. Kanun yolunun etkililiği bakımından belirleyici eksiklik, tarafsızlığa ilişkin somut itirazın kendisine cevap verilmemesidir. (Ek 05.)

Karar suretinin altında 25 Şubat 2021 tarihi bulunmaktadır. İzleyen dilekçede Nohut, itirazlarını 8 Mart'ta verdiğini, kararın 30 Mart'ta tebliğ edildiğini belirterek gerekçenin bildirilmesini ve tarih hatasının düzeltilmesini istemektedir. Belge üzerindeki tarih ile başvuranın bildirdiği kronoloji arasındaki uyuşmazlık, özgün elektronik kayıt ve tebliğ evrakıyla açıklığa kavuşturulmalıdır; bu uyuşmazlıktan tek başına kararın önceden hazırlandığı sonucu çıkarılamaz. (Ek 05.)

3.2. Tekrarlanan ret taleplerinde bireysel inceleme sorunu

26 Mayıs 2021 tarihli ret başvurusuna karşı 27 Mayıs celsesinde verilen geri çevirme kararı, 3 Haziran 2021 tarihli kurum onaylı itirazda alıntılanmıştır. İtiraz, önceki gerekçenin tekrarlandığını ve yeni heyet hakkındaki somut nedenlerin değerlendirilmediğini ileri sürmektedir. İstanbul 15. Ağır Ceza Mahkemesinin 15 Haziran 2021 tarihli 2021/385 değişik iş kararı ise doğrudan mevcuttur: mahkeme, dosyayı ve itirazı incelediğini belirttikten sonra ret kararının usul ve yasaya uygun olduğu yönündeki genel gerekçeyle itirazı reddetmiştir. Kararda talimat isnadı, tutanak uyuşmazlığı ve değişen heyete ilişkin itirazlar ayrı ayrı karşılanmamaktadır. (Ek 08; Ek 38, 39.)

SRL Swiss, yargısal başvuru yolunun işletilmiş olmasını ve itirazın esaslı nedenlerinin bağımsız biçimde incelenmesini farklı güvenceler olarak değerlendirmektedir. 2021/385 sayılı karar, yedi gün içinde İstanbul 16. Ağır Ceza Mahkemesine itiraz yolunu göstermektedir; bu nedenle karar kesin veya itiraza kapalı olarak nitelendirilemez. Bu sonraki yolun kullanımı ve sonucu mevcut karardan anlaşılmamaktadır. 2021/185 sayılı karardaki tarih uyuşmazlığı ise ayrı bir işleme aittir ve 2021/385 sayılı karara taşınamaz. (Ek 05; Ek 38, 39.)

3.3. 2022 hükmünde takdiri indirimin reddi

10 Haziran 2022 gerekçeli kararında Hüseyin Nohut yönünden örgüt üyeliği suçunun temel cezası yedi yıl olarak belirlenmiş, yarı oranında artırım yapılarak on yıl altı aya çıkarılmıştır. TCK m.62 uygulanmamasında kovuşturma safhasındaki tutum ve davranışların yanında, "mahkemenin ısrarla tarafsız olmadığı yönündeki sert şekilde söylemleri" açıkça gerekçe gösterilmiştir. Bu ifade doğrudan mahkemenin gerekçesidir; sanığın kendi değerlendirmesi değildir. (Ek 16.)

Takdiri indirim her sanık için otomatik bir hak değildir. Bununla birlikte hâkimin reddini istemek, tarafsızlık hakkında gerekçeli eleştiri sunmak veya suçlamayı reddetmek ile somut bir duruşma düzeni ihlali farklıdır. İndirimi reddeden gerekçe, hangi davranışın savunma hakkını aştığını ve neden ceza tayininde aleyhe değerlendirilmesini gerektirdiğini göstermelidir. Tarafsızlık eleştirisinin sertliğinin tek başına aleyhe unsur yapılması, sanığı usul hakkını kullanmak ile daha elverişli ceza değerlendirmesi arasında seçim yapmaya zorlar.

25 Şubat 2021'deki sözler Akın Gürlek'in başkanlık ettiği celseye; 10 Haziran 2022 hükmü ise Şenol Kartal başkanlığındaki heyete aittir. Buna karşılık aynı sanığın tarafsızlık

itirazlarının önce talimat isnadıyla karşılanması, daha sonra ceza tayininde olumsuz davranış olarak kaydedilmesi süreklilik gösteren bir savunma güvencesi sorununu ortaya koymaktadır. SRL Swiss, bu gerekçenin tarafsız bir merci tarafından yeniden değerlendirilmesini talep etmektedir. (Ek 09, 10; Ek 16.)

3.4. Diğer celselerdeki somut göstergeler

30 Aralık 2020 celsesinin çözümünde Ahmet Basık'a, baz/irtibat verilerinden hareketle yüz yüze buluşmanın gerçekleştiğini kabul eden sorular yöneltilmektedir. Sanık konumunu ve ikamet çevresini açıklamaya çalışmaktadır. Telefon veya baz kaydından belirli bir buluşma ve suç katkısı çıkarılacaksa, kayıtların teknik sınırları ile alternatif açıklamalar incelenmelidir. Sorunun kesin bir kabul üzerinden yöneltilmesi, savunmanın açıklamasını daha baştan değersizleştirme riski taşır. (Ek 21.)

2 Temmuz 2021'de Tolga Güzeltaş'ın AİHM kararlarıyla ilgili açıklamaları, bilinen kararların tekrarı ve gereksiz anlatım olarak sınırlandırılmış; kalan savunması için kısa bir süre verilmiştir. 5 Kasım 2021'de Aytekin Ağören'e ekranın kapatılabileceği söylenmiştir. İlk örnekte hukuki argümanın sunulma imkânı, ikincisinde uzaktan katılan kişinin sözünü sürdürebilme güvencesi söz konusudur. İncelenen kesit, ikinci olayda ekranın fiilen kapatıldığını göstermemektedir. (Ek 21.)

Mahkemenin duruşmayı yönetme, tekrarları sınırlama ve düzeni koruma yetkisi vardır. Ancak bu yetki, hangi savunma konusunun daha önce yeterince dinlendiği açıklanmadan veya tarafsızlık itirazına suçlayıcı anlam yüklenerek kullanılamaz. Değerlendirme bütün celselerin aynı biçimde yürüdüğü iddiasına değil, yukarıdaki kayıtlı müdahalelerin savunmanın somut işlevine etkisine dayanmaktadır.

3.5. Duruşma yönetimi, peşin kabul ve mesleki geçmiş

İstinaf başvurusunda 22 Aralık 2015 ile Şubat 2016 celselerindeki bazı itirazlara temyizde ileri sürülebileceği yönünde karşılık verildiği aktarılmaktadır. Aynı anlatım 2017 ve 2022 gerekçeli kararlarında da savunma beyanı olarak yer almaktadır. Kararlara aktarılmış olması olayın doğruluğuna ilişkin ayrı bir mahkeme tespiti değildir. SRL Swiss bakımından incelenecek sorun, yargılamanın sonucunu etkileyebilecek itirazın karar verilmeden ele alınması yerine ilerideki kanun yoluna bırakılıp bırakılmadığıdır. (Ek 03; Ek 13; Ek 16.)

Başvurular, 24 Şubat ve 27 Temmuz 2017 celselerinde güncel siyasi olaylara yapılan göndermeleri; 7 Nisan 2017'de Yurt Atayün'ün önceki polislik faaliyeti üzerinden değerlendirilmesini; 27 Aralık 2016'da Mehmet Savaş Özcan'a yöneltilen soruların suçlayıcı varsayım taşıdığını da ileri sürmektedir. Bunlar özgün kayıtla denetlenmesi gereken ayrı olaylardır. SRL Swiss'in değerlendirmesi, sanığın geçmiş görevinin veya dışarıdaki siyasi tartışmanın yargılanan fiilin delili yerine geçirilmesinin nesnel tarafsızlık güvencesini zedeleyebileceğidir. (Ek 03.)

22 Kasım 2016 celsesinden aktarılan sorularda da tartışmalı bir toplantı varsayımı üzerinden sanığın mesleki davranışı sorgulanmıştır. Aynı aktarımda başkan, müşteki anlatımını kesin doğru kabul etmediklerini, soruların iddia ve kayıtlar üzerinden yöneltildiğini açıklamaktadır. SRL Swiss bu açıklamayı dışlamamaktadır. İnceleme, soru sorulmasını değil, sanığın alternatif açıklamasının açık tutulup tutulmadığını ve cevabın önceden beklenen anlatıma zorlanıp zorlanmadığını konu almaktadır. (Ek 33.)

3.6. Savunma eleştirisinin disiplin tehdidine dönüşmesi

İstinaf başvurusunda 6 Nisan 2017'de katılanın savunmaya müdahalesine karşı müdafiin itirazının sınırlandırıldığı; 17 Nisan'da sanığın salondan çıkarıldığı ve sonraki celsede yokluğunda yapılan işlemlerin açıklanmadığı ileri sürülmüştür. Başvurularda ayrıca Temmuz 2017'de izleyici yakınlarına yönelik tutuklatma içerikli uyarı aktarılmaktadır. SRL Swiss bu olayları kesinleşmiş disiplin ihlali olarak değil, kaydı ve bağlamı gösterilerek cevaplanması gereken tarafsızlık iddiaları olarak değerlendirmektedir. (Ek 03; Ek 05.)

Duruşma düzeni için gerekli müdahale ile savunmanın iddia makamına ve katılana yönelttiği itirazı bastıran müdahale ayrılmalıdır. İnceleme, müdahalenin sebebi, süresi, iki tarafa eşit uygulanması ve dışarı çıkarılan kişinin sonradan işlemlere itiraz edebilmesi üzerinden yapılmalıdır. Bu güvenceler açıklanmadan disiplin yetkisinin kullanıldığı belirtilmesi, tarafsızlık şikâyetine yeterli karşılık oluşturmaz. (Ek 03.)

4. Avukat bağımsızlığı ve yargısal denetimin kayıt güvenceleri

4.1. Avukatın katılımından önce alınan beyanlar

Erdem Kısa'nın müdafiinin başka duruşmada olduğu, celse çözümünün başında belirtilmektedir. Sorgu, müdafi henüz katılmadan ilerlemekte; avukat daha sonra geldiğinde işlemin kendisiyle birlikte yapılmış olmasını istediğini söylemektedir. Resmî tutanakta müdafiin hazır bulunanlar arasında genel olarak yer alması, sorgunun hangi kısmında fiilen yardım sunduğunu açıklamamaktadır. (Ek 10; Ek 09.)

Benzer biçimde çözümde Mehmet Savaş Özcan ve İsmail Yücel Zırh'ın müdafilerinin katılım zamanları da görülmektedir. Zırh'ın müdafiinin sonradan geldiği resmî tutanakta ayrıca kaydedilmiştir. Bu farklılık nedeniyle bütün sanıklar için tek bir şablon isnat kurulamaz. Her kişi yönünden avukatın katılmadığı bölümde ne sorulduğu, ne cevap alındığı, bu bölümün tekrar edilip edilmediği ve hükümde kullanılıp kullanılmadığı belirlenmelidir. (Ek 09, 10.)

Suçlama hakkında esasa giren sorgu sırasında müdafi yardımının fiilen bulunması, avukatın günün herhangi bir saatinde duruşma salonunda görünmesinden farklıdır. Katılımın geciktiği bölümde alınan açıklamalar tekrar edilmeden ve sanığa avukatıyla değerlendirme olanağı sağlanmadan aleyhe kullanılacaksa, sonradan katılım ilk eksikliği kendiliğinden gidermez. İncelenen kayıtlarda özellikle Erdem Kısa yönünden başlangıçta

avukatın başka duruşmada bulunduğu söylenmesine rağmen görev ve olaylara ilişkin sorulara geçilmesi açıklama gerektirmektedir.

4.2. Tutanak ile bilirkişi çözümü arasındaki fark

Resmî tutanakta Nohut'a haklarının anlatılması, savunma ve önceki beyanlarına ilişkin standart kayıtlar bulunmaktadır. Buna karşılık mahkemece hazırlatılan çözümde tartışma görev, soruşturma izni, katılım ve hâkimin reddi gibi usul sorunları etrafında yürümektedir. Resmî tutanakta ayrıca sanığın o aşamada savunma yapmayacağı ve reddi hâkim istediği kaydedilmiştir. SRL Swiss bu kayıtlar arasında, esasa ilişkin sorgunun tamamlanıp tamamlanmadığını etkileyen ve bağımsız denetimde çözülmesi gereken bir uyuşmazlık tespit etmektedir. (Ek 09; Ek 10.)

4 Mart 2021 tarihli tutanak düzeltme başvurusu ile 26 Mayıs 2021 tarihli ret başvurusu, kayıt uyuşmazlığının yargılama sırasında ileri sürüldüğünü göstermektedir. SRL Swiss'in resmî tutanak ile mahkemece hazırlatılan çözümü karşılaştırması da bu uyuşmazlığın esaslı bir savunma işlemine ilişkin olduğunu ortaya koymaktadır. Başvurunun varlığı, kayıt uyuşmazlığının giderildiğini tek başına göstermemektedir. (Ek 09, 10; Ek 24; Ek 08.)

21 Ocak 2022 ara kararı, celse arasında SEGBİS kayıtlarının incelenmesini ve Nohut'un savunmasının alınması için sonraki duruşmaya katılımının sağlanmasını öngörmektedir. Bu, mahkemenin kayıt ve savunma sorunu karşısında attığı somut adımdır. İncelemenin sonucu ve sonraki celsede yapılan işlem belirlenmeden sorunun giderildiği veya hiç ele alınmadığı söylenemez. (Ek 21.)

Asıl kayıt, çözüm ve resmî tutanak eşleştirilerek uyuşmazlıklar bağımsız biçimde giderilmelidir. Müdafiin etkili yardımından önce alınan beyanların aleyhe kullanıldığı durumlarda uygun giderim sağlanmalı; gerekiyorsa işlem savunmanın tam katılımıyla tekrarlanmalıdır. Tutanak düzeltmesi yalnızca arşiv işlemi değildir: kanun yolu denetiminin ve savunma hakkının maddi temelini korur.

2020 Yargıtay ilamı da ilk yargılamanın bazı duruşma tutanaklarındaki elektronik imza ve isim uyumsuzluklarını belirtmiş; ilgili hususları giderilebilir nitelikte değerlendirmiştir. Bunların tek başına bütün duruşmaları geçersiz kıldığı ileri sürülmemektedir. Bununla birlikte tutanağın kim tarafından, hangi işlem ve kayıt esas alınarak düzeltildiğinin izlenebilir olması gerekir. Esaslı bir savunma işleminin yapılıp yapılmadığı tartışması, yalnız imzanın sonradan tamamlanmasına indirgenemez. (Ek 15; Ek 09, 10.)

4.3. 321 klasör ve sınırlı bilgisayar erişimi

30 Aralık 2020 ara kararı, soruşturma eklerinin 321 klasör olduğunu ve UYAP üzerinden tüm eklerin yüklenemediğini açıkça kaydetmektedir. Mahkeme, başka dosyalardan tutuklu 14 sanık için 64 GB bellek temin edilerek eklerin tebliğini, tutuksuz sanık ve müdafilerine de bellekle örnek verilmesini kararlaştırmıştır. Aynı kararda cezaevindeki sanıklara haftalık en az on saat bilgisayar olanağı sağlanması öngörülmüştür. SRL Swiss,

dosyanın hacmi ve aktarım güçlüğünün doğrudan bu ara kararla belgelendiğini tespit etmektedir. (Ek 21.)

Nohut, 25 Şubat 2021'de iddianamenin 1 Ekim 2020'de, eklerinin ise yaklaşık dört buçuk ay sonra ulaştığını; haftada dokuz saat bilgisayar kullanabildiğini söylemiş ve on iki saat istemiştir. Dokuz saatlik fiilî kullanım bilgisi sanık beyanıdır. On saatlik yargısal emir ile bildirilen fiilî imkân arasındaki fark, kararın uygulanması bakımından önem taşımaktadır. Her iki süre de dosyanın büyüklüğü ve savunmanın ihtiyaçlarıyla birlikte değerlendirilmelidir. (Ek 10; Ek 21.)

Yeterli hazırlık süresinin değerlendirilmesinde yalnız iddianamenin tebliğ tarihi esas alınamaz. Eklerin fiilî teslimi, okunabilirliği, bilgisayar kapasitesi, görüşme ve not çıkarma imkânı, avukatla çalışma olanağı ve yeni gelen delillerin hacmi birlikte incelenmelidir. Özellikle yüzlerce klasörlü bir dosyada kısa bir takvim süresinin geçmesi, sanığın delilleri kullanabildiğini göstermez. Savunma, hangi delile hangi nedenle itiraz edeceğini belirleyemiyorsa katılım biçimsel kalır.

21 Ocak 2022 tutanağı, Hidayet Karaca ve Hüseyin Nohut'un belge taleplerini ve bunlara ilişkin müzekkereleri kaydetmektedir. Bu kayıt, 30 Aralık 2020'de belgelenen genel aktarım sorunundan ayrı bir aşamadır. Belge gönderme emirlerinin uygulanıp uygulanmadığı; teslim edilen içerik, teslim tarihi ve kullanılabilirlik kayıtları üzerinden belirlenmelidir. (Ek 21.)

Savunmaya veri taşıyıcısı teslimi ile etkili erişim aynı ölçüt değildir. İnceleme süresi, cihazın çalışma koşulları, arama ve not alma imkânı, müdafiyle görüşme ve yeni gelen delillerin hacmi birlikte değerlendirilmelidir. Mahkemenin aldığı kolaylaştırıcı tedbirlerin gerçek etkisi bu somut koşullarla ölçülmelidir.

Dosyada savunma için süre verilmesi, bazı katılım taleplerinin kabulü ve belge gönderme emirleri de bulunmaktadır. İncelenmesi gereken nokta, verilen imkânların somut eksikliği gerçekten giderip gidermediğidir. Giderim, yalnız ara kararda yazılı olanakla değil, kullanıldığı tarih ve koşullarla gösterilmelidir. (Ek 21.)

4.4. Müdafiyle gizli çalışma ve mahkeme denetimi

İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesinin 27 Aralık 2016 tarihli 56. celse tutanağının ikinci ara kararı, duruşma arasındaki müdafi görüşmesini on beş dakika ve jandarma nezaretiyle sınırlamakta; müdafi ile sanık arasındaki belge alışverişini mahkemenin ön incelemesine bağlamaktadır. Aynı tutanakta, Yurt Atayün'ün müdafii tarafından sunulan belgelerin sakıncalı bulunmayarak teslimine izin verildiği; Kazım Aksoy'un müdafiinin getirdiği çok sayıdaki belgenin ise inceleme tamamlandıktan sonra karara bağlanacağı kaydedilmiştir. Böylece savunma belgelerinin, davaya bakan mahkemenin içerik denetiminden geçtiği ve teslimin bu denetime bağlandığı doğrudan görülmektedir. (Ek 36.)

26 Mayıs 2017 tarihli 90. celsenin 15. ara kararı, İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesinin 2015/366 esas sayılı başka yargılamasında gizli bilgi ve belge alışverişi saptandığına

gönderme yapmakta; iki davanın aynı olduğu iddia edilen örgütle ilgili olmasını, bu dosyadaki sanıkların cezaevindeki avukat görüşmeleri için üç aylık kısıtlama gerekçesi saymaktadır. Karar, 676 sayılı KHK'daki kayıt alma, görevli bulundurma, belgelere el koyma ve görüşme zamanlarını sınırlama seçeneklerini aktarmakta, ardından ilgili hükmün uygulanmasını emretmektedir. Hangi seçeneğin hangi kişi bakımından fiilen uygulandığı bu tutanaktan belirlenememektedir. Ancak başka davadaki bir tespitten bu dosyanın sanıklarına geçişte kişisel ve somut dayanak gösterilmemesi, avukatın müvekkilinin davasıyla özdeşleştirilmemesi ve savunmanın bağımsız çalışabilmesi bakımından açık bir gerekçe sorunudur. (Ek 37.)

SRL Swiss'in tespiti, savunmanın içerik ve stratejisini davaya bakan mahkemenin ön iznine bağlayan uygulamanın ve başka dosyadan taşınan genel gerekçenin, avukatın bağımsız mesleki işlevini zayıflatmasıdır. Jandarmanın görüş alanında bulunması ile konuşmayı duyabilmesi farklı müdahalelerdir; tutanak tek başına fiilî dinlemeyi ispatlamaz. Buna karşılık belge tesliminin mahkeme incelemesine bağlı kılınması açık bir yargısal emirdir. Bu tedbirlerin kişisel zorunluluğu, daha hafif araçların yeterliliği ve itiraz denetimi ayrı ayrı gerekçelendirilmelidir. (Ek 36, 37.)

4.5. Etkili müdafilik, savunma süresi ve son söz

27 Aralık 2016 tarihli 56. celsenin hazır bulunanlar kaydında Hüseyin Nohut'un baro müdafii Av. Halil İbrahim Aktay yer almaktadır. Bu doğrudan kayıt karşısında, 24–58. celselerin tamamının müdafisiz yürütüldüğü yönünde bir bulgu kurulamaz. İnceleme, celse ve esaslı işlem bazında fiilî avukat yardımına dayanmalıdır. Başvurulardaki sınırlı savunma süresi ve 3 Kasım 2017 son sözünün sınırlandırılması iddiaları ise ayrı değerlendirilmelidir; mevcut son söz metni, sözlü müdahalenin biçimini tek başına kanıtlamamaktadır. (Ek 02; Ek 03; Ek 36.)

Avukatın yokluğunda esaslı işlem yapılması, yeterli hazırlık verilmemesi ve itirazların hükümde aleyhe davranış sayılması birlikte ortaya çıktığında avukatın mesleki işlevi ve mahkemenin tarafları eşit dinleme kapasitesi zayıflar. Mahkemenin tekrarları sınırlama yetkisi, müdafiin değiştiği veya delillerin geç teslim edildiği somut koşullara ilişkin gerekçenin yerine geçmez. (Ek 03; Ek 09, 10; Ek 21.)

90. celse tutanağının tebliğ üst yazısı, SEGBİS çözümünün henüz tamamlanmadığını bildirmektedir. Bu nedenle tutanaktaki kısa savunma kayıtları bütün sözlü beyanların eksiksiz dökümü olarak kullanılamaz. Mevcut belge, ara kararların içeriği ve gerekçesi için doğrudan kaynaktır; sözlü savunmanın nasıl sınırlandığına ilişkin bütün iddiaları tek başına çözmez. (Ek 37.)

5. İddia makamından bağımsız delil değerlendirmesi

5.1. Yargıtayın saptadığı usul kusurlarının etkili denetimi

31 Aralık 2020 Yargıtay ilamı, inkâr edilen imzanın inceletilmemesini, ses aidiyeti belirlenmeden kayda dayanılmasını, mahkemede doğrulanmayan kolluk beyanının kullanılmasını ve mektubun duruşmada tartışılmamasını yasaya aykırı bulmuştur. İlgili hükümler bakımından bunları sonuca etkisiz saymıştır. SRL Swiss'in burada incelediği husus teknik delilin doğruluğu değil, kabul edilmiş usul kusurlarının sanık ve hüküm bazında bağımsız olarak değerlendirilip değerlendirilmediğidir. (Ek 15.)

Kanun yolu aynı zamanda belirli sanık ve suçlar bakımından bozma kararı vermiş, müdafi ücreti ve kayıt çözüm giderleri konusunda düzeltme yapmıştır. Dolayısıyla denetimin hiçbir sonuç doğurmadığı ileri sürülmemektedir. Talep edilen, kalan kusurların neden hükmü etkilemediğinin ve bozma sonrası işlemlerin bunları nasıl giderdiğinin somut biçimde gösterilmesidir. (Ek 15; Ek 16; Ek 18.)

5.2. Lehe araştırma taleplerinin karşılanması

İstinaf ve bozma sonrası başvurular; Zeki Çatalkaya'nın dinlenmesi gibi belirli taleplerin, bazıları savcılıkça da desteklendiği hâlde reddedildiğini ve birden fazla lehe araştırma talebinin toplu gerekçelerle sonuçlandırıldığını ileri sürmektedir. SRL Swiss, her talebin kabul edilmesi gerektiği sonucuna varmamaktadır. İncelenecek husus, talebin savunmadaki işlevinin anlaşılması ve reddin o işleve cevap veren gerekçeye dayanmasıdır. (Ek 03; Ek 06.)

Savcılık mütalaasının, delillerin tartışılması tamamlanmadan 28 Temmuz 2017'de verilmesi ve önceki iddianame anlatımını sürdürmesi de başvurularda eleştirilmiştir. Mütalaanın zamanı veya iddianameyle benzerliği tek başına taraflılığı kanıtlamaz. Mahkemenin yeni delilleri ve savunmanın lehe açıklamalarını kendi gerekçesinde bağımsız biçimde değerlendirmesi, iddia makamının anlatımını hükme otomatik olarak taşımaması gerekir. (Ek 01; Ek 03; Ek 13.)

5.3. Mahkemenin belge celbi üzerindeki fiilî yetkisi

İstinaf başvurusu, Sadettin Yazgülü ifadesinin eklerinin gizlilik gerekçesiyle mahkemeye gönderilmediğini bildirmektedir. Tam savunmada da mahkemece istenmesine rağmen soruşturma tedbirlerine ilişkin karar ve yazışmaların dosyaya getirilemediği yönünde itirazlar bulunmaktadır. Bu hususlar, mahkemenin iddia makamından bağımsız inceleme yapabilmek için gerekli belgelere fiilen erişip erişemediği bakımından önemlidir. Özgün istem ve cevaplar olmadan savcılığın mahkemeye sistematik biçimde belge vermediği sonucu kurulmamaktadır. (Ek 03; Ek 33.)

SRL Swiss'in değerlendirmesine göre, yargısal belge isteminin yerine getirilmemesi durumunda mahkemenin hangi zorlayıcı veya telafi edici işlemi yaptığı açıklanmalıdır.

Gizlilik gerekçesinin yargıç tarafından bağımsız biçimde denetlenmesi ve savunmaya karşı kullanılacak içeriğin uygun güvencelerle tartışılabilmesi, yalnız dosyaya erişim değil yargı yetkisinin etkinliği sorunudur. (Ek 03; Ek 21.)

6. Tarafsız dinleme ve tanık sorgulamasının yönetimi

6.1. Tek taraflı beyanın sorgulanabilirliği

İlk savunmada aktarılan 1 Temmuz 2016 ara kararı, Turgut Yıldırım ve Bünyamin Ateş'in daha önce dinlenmiş olmaları ve sorulara cevap vermeyeceklerini belirtmeleri üzerinden yeniden getirilmeleri talebini reddetmektedir. 3 Haziran 2016 ara kararında ise yargı çevresi dışındaki katılanların talimatla dinlenmiş olması ve önceden katılım talebi bulunmaması gerekçe gösterilmektedir. SRL Swiss bakımından sorun, iddia aleyhe kullanılacaksa sanığın bu beyanı etkili biçimde sınama fırsatının mahkeme tarafından sağlanıp sağlanmadığıdır. (Ek 33.)

Başvurular, Ankara 13. Ağır Ceza Mahkemesinin 19 Ocak 2017 tarihli 2017/28 ve Malatya 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 29 Haziran 2016 tarihli 2016/133 talimat işlemlerinde, beyanın asıl mahkeme veya SEGBİS üzerinden alınmasına ilişkin değerlendirmeleri de aktarmaktadır. Bu aktarım, talimat mahkemeleri ile esas mahkemesinin sorgulama güvencesine yaklaşımları arasındaki farkı gündeme getirmektedir. Farklı mahkemelerin önerdiği sorgulama güvencesinin neden uygulanmadığına somut cevap verilmesi, tarafsız dinlemenin denetlenebilmesi için gereklidir. (Ek 03.)

6.2. Önceden bildirim, eşzamanlı işlemler ve yeniden dinleme

2016 celselerinden aktarımlar, katılan veya tanıkların geleceğinin önceden bilinmemesi nedeniyle savunmanın soru hazırlayamadığı itirazını göstermektedir. Aynı metinde başkanın bazı kişilerin kendiliğinden geldiğini açıkladığı ve 17 Ağustos celsesinde ertesi gün dinlenebilecek isimleri bildirdiği de yer almaktadır. Bu karşı örnek, hiçbir bildirim yapılmadığı iddiasını engeller. SRL Swiss'in tespiti, hazırlık olanağının kişi ve celse bazında sağlanıp sağlanmadığının incelenmesi gerektiğidir. (Ek 03; Ek 33.)

Başvuruda ayrıca asıl duruşmayla aynı gün yapılan talimat işlemleri, Ubeydullah Çelik'in yeniden dinlenmesi kabul edildiği hâlde sonraki işlemin savunmaya bildirilmediği iddiası ve bazı talimat tutanaklarının duruşmada tartışılmaması yer almaktadır. Cemal Aslan'a yöneltilecek sorular bakımından mahkemenin müdahalesi de itiraz konusu yapılmıştır. Bunlar tanıkların doğru veya yanlış söylediğine ilişkin değerlendirmeler değildir; mahkemenin iki tarafa tanıdığı sorgulama imkânının nesnel denetimini gerektirir. (Ek 03.)

6.3. Bozma sonrası yapılan işlemler ve kalan denetim ihtiyacı

10 Haziran 2022 gerekçeli kararı, gizli tanık Damla'nın 24 Eylül 2021'de, Yunus Dolar'ın 22 Ekim 2021'de dinlendiğini; Afyon'un araştırma ve yazışmalara rağmen hazır edilememesi üzerine 17 Aralık 2021'de dinlenmesinden vazgeçildiğini kaydetmektedir. Bu nedenle üç

tanığın da hiç dinlenmediği veya tarihlerin bilinmediği söylenemez. SRL Swiss, mahkemenin yaptığı işlemleri bu resmî kayıt temelinde değerlendirmektedir. (Ek 16.)

Tamamlanması gereken inceleme, bu celselerde hangi sanık ve müdafilerin soru yöneltebildiği; kimliği gizli tanığın sorgulanmasında hangi güvencelerin sağlandığı ve dinlenemeyen kişinin önceki beyanına hükümde ne ölçüde dayanıldığıdır. Dinleme yapılması tek başına etkili sorgulamayı ispatlamaz; dinlenememe de tek başına bütün hükmü geçersiz kılmaz. İlgili beyanın ağırlığı ve savunma dezavantajını gideren tedbirler birlikte gösterilmelidir. (Ek 15; Ek 16.)

7. Yargısal rol çatışması ve etkili şikâyet mekanizması

7.1. Önceki işlemler ile sonraki inceleme görevi

İstanbul 15. Ağır Ceza Mahkemesinin 15 Haziran 2021 tarihli 2021/385 değişik iş kararında Oktay Açar heyet başkanıdır. Bu, ret itirazını inceleme görevini doğrudan göstermektedir. Önceki iletişim tedbirlerinde de görev aldığı iddiası ise başvurularda ve 2022 gerekçeli kararının savunma aktarımında yer almaktadır. Yeni karar, önceki tedbiri veya kapsamını kendiliğinden doğrulamaz. SRL Swiss bakımından nesnel tarafsızlık incelemesi, önceki işlem ile sonraki denetimin aynı meseleye ilişkin olup olmadığının özgün kararlar üzerinden karşılaştırılmasını gerektirir. (Ek 05; Ek 16; Ek 39.)

SRL Swiss, kişiye yöneltilmiş bir suçlama yerine işlevsel bir güvence talep etmektedir: kendi önceki kararının doğruluğunu veya önceden ifade ettiği belirleyici suçluluk kanaatini denetlemek durumunda kalan yargıç bakımından çekinme ve ret mekanizması etkili çalışmalıdır. Rol çatışmasının değerlendirilmesinde önceki kararın kapsamı ile sonraki incelemedeki yargısal görev birlikte önem taşımaktadır. (Ek 05; Ek 16.)

7.2. HSK başvuruları ile yargısal ret yolunun ayrılması

22 Mart 2021 tarihli HSK başvurusu ve ekleri, duruşma yönetimi ve tarafsızlık iddialarının disiplin makamına da taşındığını göstermektedir. Başka bir ek içinde yer alan 15 Mart 2017 tarihli inceleme işlemi ise daha eski bir başvuruya ilişkindir; 2021 şikâyetinin sonucu olarak sunulamaz. Mevcut belgelerden sonraki başvurunun kesin sonucu çıkarılamamaktadır. (Ek 04; Ek 05.)

Disiplin başvurusunun bulunması, tarafsızlık itirazının bağımsız bir yargıç tarafından zamanında incelenmesinin yerine geçmez. SRL Swiss, şikâyetlerin kayıt ve sonuç bilgilerinin açıklanmasını; hâkimlerin savunma hakkı ve görev güvencesi korunarak iddiaların gerekçeli biçimde incelenmesini istemektedir. Denetim, bir yargısal kararın içeriği nedeniyle cezalandırmaya dönüşmemeli; somut davranış ve usul güvencesi iddialarını değerlendirmelidir. (Ek 04; Ek 05.)

8. Tutukluluk: erişim, kişisel risk ve etkili itiraz

8.1. Dosyaya erişim ve özgürlüğe itiraz

13 Aralık 2014 tarihli savcılık talebi ve sulh ceza hâkimliği kararı, dosya inceleme ve örnek alma yetkisini soruşturmanın selametini tehlikeye düşürme gerekçesiyle kısıtlamaktadır. Kararda suç türü ve dosyadaki bulgulara genel gönderme vardır. Tutuklamaya karşı etkili başvuru bakımından asıl soru, özgürlüğü kısıtlayan esaslı materyalin savunmaya hangi kapsamda açıklanabildiğidir. Dosyanın tamamına erişim ile tutukluluğa itiraz için zorunlu bilgiye erişim birbirinden ayrılmalıdır. (Ek 11, 12.)

8.2. Nohut: 10–15 Temmuz 2015 işlem zinciri

10 Temmuz 2015 tutanağı, Hüseyin Nohut'un saat 12.30'da kendiliğinden emniyete geldiğini göstermektedir. İstanbul 1. Sulh Ceza Hâkimliği, 11 Temmuz 2015 tarihli 2015/336 sorgu kararında 24 saatlik gözaltı süresinin dolduğunu ve uzatma kararı bulunmadığını belirterek Nohut ile Ahmet Öztürk'ün serbest bırakılmasına karar vermiştir. Buradaki serbest bırakma, isnadın esasına ilişkin beraat veya suç şüphesinin yokluğu kararı değildir; gözaltı süresine ilişkin yargısal güvencenin uygulanmasıdır. (Ek 23.)

15 Temmuz 2015 tarihli 2015/1922 değişik iş sayılı sorgu kaydı, İstanbul 2. Sulh Ceza Hâkimliğinin 13 Temmuz tarihli 2015/3497 kararına dayanılarak Nohut'un yeniden hâkim önüne çıkarıldığını göstermektedir. İstanbul 8. Sulh Ceza Hâkimliği aynı gün tutuklama kararı vermiştir. Kararda suç şüphesine ilişkin olay anlatımı yanında ceza tehdidi, katalog suç, kaçma ve delile müdahale ihtimali ile adli kontrolün yetersizliği sayılmıştır. Kendiliğinden gelme olgusunun bu risklerle nasıl bağdaştırıldığı açıklanmamıştır. (Ek 23.)

Bu zincirde iki ayrı inceleme gerekir: gözaltı süresi ihlalinin giderimi ve sonradan verilen tutuklamanın kendi hukuki ve kişisel gerekçeleri. Yeniden yakalama işleminin dayanağı, 15 Temmuz sorgu kaydında anılan 13 Temmuz kararıdır. Nisan 2015'te Başer'in verdiği tahliye kararlarının infazı uyuşmazlığı, farklı tarihteki bu işlemle birleştirilemez.

8.3. Tutukluluk gerekçesini kişiselleştirmekten kaçınma

23 Şubat 2017 celsesine ait tutanak parçasında Nohut, tutukluluk gerekçelerinin şahsına özgü hâle getirilmemesini eleştirmiştir. Mahkeme başkanı, kişi ve delil bazında açıklamanın nihai hükmü önceden belli edebileceği düşüncesiyle gerekçenin soyut kalmasını daha uygun bulduğunu ifade etmiştir. Açıklama, kişinin suçluluğu hakkında erken kanaat bildirmeme kaygısına dayanmaktadır; fakat bu kaygı, özgürlük kısıtlamasının dayanaklarını açıklama yükümlülüğünü kaldırmaz. (Ek 20; Ek 19.)

Tutukluluk incelemesinde ispatlanmış suçluluk ilan etmek ile makul şüpheyi, kişisel kaçma veya delile müdahale riskini ve alternatif tedbirlerin yeterliliğini değerlendirmek farklı işlemlerdir. Soyut gerekçenin bilinçli tercih edilmesi, sanığın hangi güncel olguya karşı

çıkacağını öğrenmesini ve üst merciin denetimini güçleştirir. Bu nedenle kayıt, yalnız bir üslup sorunu değil, özgürlük denetiminde uygulanan ölçütün somut göstergesidir.

14 Haziran 2017 tarihli 2017/563 değişik iş kararı dört kişinin tutukluluğa itirazını ortak gerekçeyle reddetmektedir. Suçun vasfı, delil durumu, katalog suç, ceza tehdidi, kaçma kuşkusu ve adli kontrolün yetersizliği sıralanmıştır. Her kişi için bu risklerin hangi güncel davranış ve olgudan çıktığı ayrıca açıklanmamıştır. 7 Temmuz 2017 tarihli itiraz kararlarında da benzer gerekçeler bulunmaktadır. (Ek 22.)

13 Haziran 2017 celsesindeki devam kararı daha geniş bir delil listesi içermektedir. Buna rağmen suç şüphesini desteklediği kabul edilen verilerin listelenmesi, kaçma veya delile müdahale riskini kişiselleştirmeye yetmez. Aynı kararın belirli sanıklar bakımından CMK m.102/2'deki süreye ilişkin açıklaması da başlangıç süresi ile uzatma gerekçelerinin kişi ve tarih bazında açıklanmasını gerektirir. Yalnız bu kayıt üzerinden bütün yasal azami sürelerin aşıldığı sonucu kurulmamıştır. (Ek 22.)

26 Mayıs 2017 tarihli 90. celse kararı, Ali Fuat Yılmazer, Ertan Erçıktı, Erol Demirhan, Hidayet Karaca, Ömer Köse ve Yurt Atayün bakımından CMK m.102/2 uyarınca tutukluluk sürelerinin dolduğunu belirtmesine rağmen, önceki gerekçeler, delil durumu ve bazı savunmaların henüz tamamlanmaması üzerinden tutukluluğun devamına karar vermektedir. Bu ifade, mahkemenin kendi süre değerlendirmesidir. Başlangıç süresi ile uzatma sınırları ayrılmadan mutlak azami sürenin aşıldığı sonucu kurulmamaktadır. SRL Swiss bakımından sorun, süreye ilişkin bu kabul karşısında uzatmanın kanuni dayanağının ve her kişinin güncel riskinin ayrı açıklanmamasıdır; savunmanın henüz tamamlanmaması, tek başına kişisel kaçma veya delile müdahale riski değildir. (Ek 37.)

Aynı celsede Adem Akpınar ve Halit Akbulut hakkında yeni tutuklama kararı verilmiştir; bu işlem, diğer kişiler hakkındaki devam kararlarından ayrılmalıdır. Mustafa Altunbulak yönünden ise üye hâkim Ömer Karagöl, bakıma muhtaç çocuğunun durumu ve adli kontrolün yeterliliği nedeniyle tahliye yönünde karşı oy kullanmıştır. Karşı oy, alternatif tedbir değerlendirmesinin dosya içinde somutlaştırıldığını göstermektedir. Tek başına çoğunluğun dış baskı altında olduğunu kanıtlamaz; çoğunluk gerekçesinin kişisel koşullara ve daha hafif tedbire neden farklı yaklaştığının denetlenmesini gerektirir. (Ek 37.)

Karaca kararında saptanan m.5/3 ve m.5/4 ihlalleri, dosyadaki bu yerel karar örnekleriyle birlikte değerlendirilmelidir. Suçlamanın ağırlığı ve davanın kapsamı, süre uzadıkça kişisel risk incelemesini gereksiz hâle getirmez. İtiraz merciinin önceki gerekçeleri tekrarlaması da tarafsızlık ve somutlaştırma eksikliğini tek başına gidermez.

2017 tutukluluk kararları ile sonraki savunma ve uluslararası başvuru belgeleri, özgürlük itirazının sürekliliğini göstermektedir. Ancak farklı dosyalardan kaynaklanan tutma kararları, tutukluluk ile kesinleşmiş hükmün infazı ve tahliye dönemleri ayrılmadan toplam bir süre hesaplanmamıştır. Güncel durum, kişi bazındaki infaz ve bağlantılı dava kayıtlarının birlikte incelenmesini gerektirir.

8.4. Karara erişim ve itirazın etkili sonucu

Tam savunmada, 15 Nisan 2016 tutukluluk devam kararının gerekçesi verilmeden itiraz etmek zorunda kalındığı; İstanbul 15. Ağır Ceza Mahkemesinin 9 Mayıs 2016 tarihli 2016/370 değişik iş kararının ise bu tebliğ sorununa ayrı cevap vermediği aktarılmıştır. Ekim ve Aralık 2016 örneklerinde, önceki itiraz sonuçlanmadan yeni devam kararları verilmesi ve benzer ret gerekçeleri kullanılması da ileri sürülmüştür. Bu kronoloji, başvuruda aktarılan olay sırasını göstermektedir. (Ek 33.)

Yeni bir tutukluluk incelemesi yapılması, önceki itiraz henüz sonuçlanmadığı için kendiliğinden hukuka aykırı değildir. SRL Swiss'in incelediği mesele, önceki karara yönelik şikâyetin güncel ve etkili bir incelemeye kavuşup kavuşmadığı, kararın gerekçesine erişilip erişilemediği ve kabul edilecek itirazın fiilî giderim sağlayıp sağlayamayacağıdır. Yeni kararların varlığı, önceki özgürlük kısıtlamasının hukuka uygunluğunun denetlenmesini anlamsızlaştırmamalıdır. (Ek 22; Ek 33.)

2022 esas savunmasında da kişisel olmayan kaçma gerekçeleri, duruşmada dinlenmeden yapılan incelemeler ve dosya ayrılması/birleşmesi sırasında savunmanın alınmasına ilişkin itirazlar bulunmaktadır. Gerekçeli karar birleşen 2022/89 dosyasını ve bazı kişiler yönünden ayırma işlemini doğrulamaktadır; ancak bu kayıt tek başına hiçbir savunma alınmadığını göstermez. İlgili celselerde kişilerin dinlenme ve müdafiyle çalışma imkânı, ret ve tutukluluk denetimi üzerindeki etkisi bakımından incelenmelidir. (Ek 07; Ek 16.)

8.5. İç hukuk ve uluslararası başvuruların belgelenen sınırı

Bireysel başvuru formunda AYM başvurusu 2017/33445 numarasıyla, ret tarihi 28 Kasım 2018 ve tebliğ tarihi 29 Kasım 2018 olarak bildirilmiştir. Bu bilgiler başvuru formundaki beyanı yansıtmaktadır; rapor bunlardan iç hukuk yollarının tüketildiği veya uluslararası başvurunun sonuçlandığı yönünde bir sonuç çıkarmamaktadır. (Ek 20.)

9. Bulguların birlikte hukuki değerlendirilmesi

9.1. Uygulanacak uluslararası güvenceler

Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin 14. maddesi; bağımsız, tarafsız ve kanunla kurulmuş bir mahkeme önünde adil yargılanmayı güvence altına alır. BM Yargı Bağımsızlığı Temel İlkeleri, yargıçların uygunsuz etki ve baskıdan uzak karar vermesini ve yargılamanın adil yürütülmesini esas alır. Bu dosyada ölçüt; bir hâkimin unvanı veya kanuni ataması kadar, ret başvurusuna yaklaşımı, savunmayı dinleyişi ve belirleyici itirazlara verdiği cevaptır.

Sözleşme'nin 14/3. maddesi, savunma için yeterli zaman ve kolaylıkları ve avukat yardımını korur. BM Avukatların Rolüne İlişkin Temel İlkelerinin 16, 18, 21 ve 22. ilkeleri; mesleki işlevin baskı olmadan yerine getirilmesi, avukatın müvekkilinin davasıyla özdeşleştirilmemesi, dosyaya zamanında erişim ve gizli iletişim bakımından rehberdir.

Müdafi katılımı ve kullanılabilir belge erişimi hakkındaki somut bulgular bu ölçütlerle değerlendirilmektedir.

MSHUS m.9, özgürlükten yoksun bırakmanın keyfî olmamasını ve hukuka uygunluğunun etkili yargısal denetimini; m.14/1 bağımsız ve tarafsız yargılamayı; m.14/3-b, d ve e yeterli hazırlık, avukat yardımı ve tanıkları sorgulama güvencelerini korur. AİHS m.5 ve m.6'daki karşılıklarıyla birlikte bu güvenceler, dosyada birbirinden kopuk biçimsel şartlar olarak değerlendirilemez. Ret hakkının kullanılabilmesi, kaydın doğruluğu ve delile erişim, aynı savunma faaliyetinin birbirini tamamlayan koşullarıdır.

2015'te tarafsız tutukluluk denetimine erişimde ortaya çıkan sorun ile 2021–2022'de ret itirazlarının aleyhe yorumlanması aynı işlem değildir. Buna karşılık ikisi de tarafsızlık iddiasını etkili bir merci önüne taşıma hakkını zayıflatmaktadır. Müdafi katılımındaki eksiklik ve tutanak uyuşmazlığı, bu sorunun kanun yolu önünde ispatını güçleştirebilir. Teknik delile erişim sınırlanırken belirleyici itirazların genel gerekçelerle reddedilmesi ise bu dezavantajı artırır. İhlal değerlendirmesi, her aşamadaki telafinin gerçek etkisini de içerecek şekilde yapılmalıdır.

Sanıkların sorumluluğu, görev unvanı veya toplu nitelendirmeler üzerinden kurulamaz. İddia makamı, her kişinin isnat edilen fiile katkısını ve suçun gerektirdiği manevi unsuru, savunmanın etkili biçimde sınayabildiği delillerle ortaya koymalıdır. SRL Swiss'in talebi, suçlayıcı anlatımların tekrarı yerine bu ispat yükünün bağımsız ve tarafsız bir yargılama içinde yerine getirilmesi ve savunma güvencelerine ilişkin ihlallerin giderilmesidir.

BM Yargı Bağımsızlığı Temel İlkelerinin yargısal karar verme ve disiplin güvenceleri, Başer–Özçelik sürecinde önem taşımaktadır. Hâkimlerin işlemlerinin kanun yolunda denetlenmesi ile kişisel suç fiili olmadan cezai baskıya maruz bırakılması birbirinden ayrılmalıdır. Avukatların Rolüne İlişkin Temel İlkeler bakımından ise 56. celsedeki belge ön denetimi ve 90. celsedeki başka dava kaynaklı genel sınırlama, bağımsız savunma faaliyetini doğrudan ilgilendirmektedir. Tespit, kararların içeriğine ilişkindir; her sanığın her görüşmesinin dinlendiği veya kaydedildiği ileri sürülmemektedir. (Ek 36, 37.)

BM İnsan Hakları Komitesinin Genel Yorum No.32'si, tarafsızlığın dışarıdan makul gözlemci için de görünür olmasını, savunmaya hazırlık için yeterli zaman ve belgeye erişimi arar. Ret itirazına yönelik talimat isnadı ile bilgisayar ve dosya erişimi sorunları bu ölçütlerin somut uygulama alanıdır. Eklerin teslim emri, savunmanın onları gerçekten inceleyebildiği gösterilmedikçe yeterli değildir. (CCPR/C/GC/32, 23 Ağustos 2007.)

Genel Yorum No.35, yargılama öncesi tutmanın istisna olmasını ve kişisel koşullara dayalı zorunluluk incelemesini öngörür. Nohut'un kendiliğinden gelmesi ve 2017 celsesindeki soyut gerekçe tercihi, bu incelemede ele alınması gereken somut verilerdir. (CCPR/C/GC/35, 16 Aralık 2014.)

9.2. Emsal AİHM içtihadının somut bulgulara uygulanması

Morice/Fransa [Büyük Daire], 23 Nisan 2015, no.29369/10, tarafsızlığın yalnız hâkimin öznel kanaatiyle değil, haklı kuşku doğurabilecek nesnel olgular ve mahkemelerin vermesi gereken güvenle değerlendirilmesini gerektirir. Tahşiye'deki bağlantı, 25 Şubat 2021'de ret talebine yönelik kayda geçmiş talimat isnadı ve 2022 hükmünde tarafsızlık eleştirisinin ceza indiriminde aleyhe kullanılmasıdır. İnceleme, hâkimin iç dünyasını tahmin etmeye değil, belgelenmiş söz ve gerekçenin sanık için doğurduğu nesnel güven sorununa dayanır. (Ek 10; Ek 16.)

Ruiz Torija/İspanya, davanın sonucunu etkileyebilecek temel itirazlara yeterli karşılık verilmesini gerektirir. Bu dosyada bağlantı, ret başvurularının genel uygunluk gerekçeleriyle reddedilmesi ve Yargıtayın kabul ettiği usul kusurlarının kişi bazındaki etkisinin açıklanmasıdır. Her ayrıntıya uzun cevap verilmesi zorunlu değildir; ancak tarafsızlığı sorgulayan belirleyici olgu cevapsız bırakılamaz. (Ek 05; Ek 09, 10; Ek 15; Ek 16; Ek 39.)

Schatschaschwili/Almanya, sorgulanamayan tanığın önceki beyanının kullanılmasında yokluk nedeni, beyanın hükümdeki ağırlığı ve dengeleyici güvenceleri birlikte inceler. Tahşiye'de bu ölçüt, Afyon'un dinlenmesinden vazgeçilmesi ile Damla ve Yunus Dolar'ın dinlendiği celselerdeki gerçek sorgulama imkânının değerlendirilmesine uygulanmalıdır. Tanıkların dinlenme tarihleri mahkeme kararında bulunmaktadır; eksik olan, katılım ve soru olanağının celse kayıtlarıyla gösterilmesidir. (Ek 15; Ek 16.)

Buzadji/Moldova Cumhuriyeti [Büyük Daire], 5 Temmuz 2016, no.23755/07, makul şüphenin yanında tutuklamayı haklılaştıran ilgili ve yeterli gerekçelerin ilk yargısal tutuklama kararından itibaren gösterilmesini arar. Bu ölçüt, 2017'deki ortak risk kalıpları ve adli kontrolün neden yetersiz kaldığının kişiselleştirilmemesi bakımından önemlidir. Karaca'nın dosyayla doğrudan bağlantılı m.5/3 ihlal bulgusuyla birlikte, şüphe delilinin varlığı ile tutmanın zorunluluğu arasındaki ayrımı güçlendirir. (Ek 22; Ek 37.)

Salduz/Türkiye [Büyük Daire], 27 Kasım 2008, no.36391/02, avukat yardımının savunmanın pratik ve etkili güvencesi olduğunu vurgular. Kararın ilk polis sorgusuna ilişkin bağlamı ile Tahşiye'de duruşma sırasındaki geç müdafi katılımı aynı değildir. Buradaki ortak ilke, avukat yardımının işlemin kritik anında sağlanmasıdır. Tahşiye yönünden, müdafi gelmeden alınan esasa ilişkin beyanların kullanımı ve sonradan sağlanan telafi somut olarak incelenmelidir. (Ek 09, 10.)

Moiseyev/Rusya kararında AİHM, dosya dağıtımı ve heyet değişikliği konusunda idari takdir bulunabileceğini; ancak tekrarlanan değişikliklerin nesnel nedenlerinin ve keyfîliği önleyen güvencelerin önemini açıklamıştır. Tahşiye'de celse ve heyet değişikliği iddiaları bu nedenle atama gerekçeleri, bildirim, itiraz olanağı ve hüküm heyetinin delile doğrudan erişimiyle birlikte incelenmelidir. Sadece değişiklik sayısından ihlal sonucu çıkarılmamaktadır. (Ek 03; Ek 06.)

Altay/Türkiye (No.2), 9 Nisan 2019, no.11236/09, avukatla gizli iletişimi savunmanın temel güvencelerinden biri olarak ele alır; sınırlamaların sıkı bir hukuki çerçeveye ve yeterli güvencelere dayanmasını arar. Karardaki olay ve uygulanan mevzuat Tahşiye'deki 2016–2017 işlemleriyle aynı değildir. Burada uygulanabilir ölçüt, belge ve görüşme denetiminin somut dayanağının, kapsamının ve etkili itiraz güvencesinin gösterilmesidir. 56. celsedeki belge ön denetimi ile 90. celsedeki başka davaya dayanan genel kısıtlama bu ölçütle incelenmelidir. (Ek 36, 37.)

9.3. Uluslararası kuruluş raporları ve öğretideki değerlendirme

OHCHR'nin Mart 2018 tarihli, Ocak–Aralık 2017 dönemini kapsayan Türkiye raporu, sulh ceza hâkimliklerinin yetki ve uygulamalarını, yatay itiraz sistemini ve kişi bazında gerekçe eksikliklerini ele almaktadır. Rapor, bu hususları yargı bağımsızlığı ve etkili denetim bakımından kaygı verici bulur. Tahşiye için önemi, Aralık 2014 ve Nisan 2015'te başlayan bireysel özgürlük sorunlarının, sonraki dönemde uluslararası izlemeye de yansıyan yapısal meselelerle birlikte değerlendirilmesidir. Bu genel tespitler, Ek 11–12 ve Ek 26–32'deki bireysel işlem kayıtlarının yerine geçmez.

Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiserinin 1–5 Temmuz 2019 Türkiye ziyaretine ilişkin CommDH(2020)1 sayılı raporunun 71–72. paragrafları, sulh ceza hâkimlikleri konusunda uzmanlaşma yoluyla hak korumasını güçlendirme amacı ile özgürlük ve ifade hakları bakımından gözlenen uygulama arasındaki farkı vurgular. Venedik Komisyonu ve OHCHR raporlarıyla birlikte bu değerlendirme, etkili itiraz, bireyselleştirilmiş gerekçe ve yargısal bağımsızlık taleplerinin uluslararası kurumsal temelini oluşturur.

Öğretide Kemal Gözler'in "Sulh Ceza Hâkimlikleri ve Tabiî Hâkim İlkesi: Sahur Operasyonu Hakkında Bir Açıklama" başlıklı çalışması, 29 Ağustos 2014'te yayımlanmış, Güncel Hukuk'un Ekim 2014 sayısında yer almıştır. Çalışma, uyuşmazlıktan sonra kişiye veya olaya özgü yargısal merci oluşturulmasına karşı doğal hâkim güvencesini tartışmaktadır. Bu, bir yargı kararı değil, kuruluş dönemindeki anayasal itirazı açıklayan öğretisel kaynaktır. Tahşiye'ye uygulanmasında belirleyici olan, genel görüşün tekrarı değil, sanıkların somut ret taleplerinin etkili incelenip incelenmediğidir. (Ek 26, 27, 28.)

Bu kaynaklar üç düzeyde birbirini tamamlamaktadır: BM yorumları ve AİHM içtihadı hukuki ölçütü; Venedik Komisyonu, OHCHR ve Avrupa Konseyi izleme raporları kurumsal uygulamayı; öğretideki çalışma kuruluş döneminin doğal hâkim tartışmasını açıklamaktadır. Somut ihlal iddiası ise ilgili kişi, işlem ve dava belgesi üzerinden kurulmaktadır. Mahkeme kuruluşunun tarihini tek başına ihlal kanıtı saymak yerine atama, görev dağılımı ve ret denetiminin fiilî işleyişi incelenmelidir.

10. Özel Raportörün incelemesine sunulan hususlar

SRL Swiss, aşağıdaki hususları Özel Raportörün görev alanı kapsamında değerlendirmesine ve Türkiye makamlarıyla yürüteceği iletişimde ele almasına sunmaktadır.

10.1. Görevlendirme ve tevzi

12 Şubat 2015 ihtisaslaşma duyurusundaki genel tevzi ve derdest dosya güvenceleri Tahşiye yargılamasında nasıl uygulanmıştır? İkinci heyetin oluşturulması ve dosyanın bu heyete verilmesi hangi nesnel kurallara dayanmıştır?

10.2. Heyet sürekliliği

2015–2017 celselerinde görev alan hâkimlerin çizelgesi ve değişiklik gerekçeleri nelerdir? Özellikle 18–22 Eylül 2017 esas savunmasını dinleyen heyetler ile hüküm heyeti arasındaki değişiklik için hangi telafi güvenceleri uygulanmıştır?

10.3. Dış etki ve görev güvencesi

Duruşma savcısının yer değişikliği ve heyet üyesi hakkındaki işlem bakımından tarih, yetkili makam ve hukuki gerekçeler nelerdir? Hâkimleri yargısal görüşleri nedeniyle baskıdan koruyan denetim nasıl işletilmiştir?

10.4. 2015 ret ve tahliye süreci

25 Nisan 2015 tarihli 2015/146 değişik iş kararı ile onu izleyen müzekkere iadeleri karşısında, ret sonrasında tarafsız ve yetkili tutukluluk denetimine erişim nasıl sağlanmıştır? UYAP kesintisinin nedeni ve yargısal işlemlere etkisi nedir? Karaca ile Başer ve Özçelik kararlarının ilgili ihlal bulguları için hangi giderim sağlanmıştır?

10.5. Ret başvurularının bağımsız incelenmesi

15 Haziran 2021 tarihli 2021/385 değişik iş kararında genel uygunluk gerekçesiyle reddedilen itirazın esaslı nedenleri hangi bağımsız yargısal incelemede karşılanmıştır? Gösterilen sonraki itiraz yolunun sonucu nedir?

10.6. Tarafsızlık eleştirisi ve ceza tayini

2022 hükmünde tarafsızlık eleştirisi neden TCK m.62 bakımından aleyhe değerlendirilmiştir? Savunma hakkını aşan somut davranış nedir ve bu gerekçe bağımsız kanun yolunda nasıl incelenmiştir?

10.7. Avukatın mesleki bağımsızlığı

56. celsede avukat–sanık belge alışverişinin ön denetimi ve 90. celsede başka davaya dayanılarak getirilen üç aylık kısıtlama hangi kişisel ve somut gerekliliğe dayanmaktadır? Kısıtlamaların fiilî kapsamı, süresi ve bağımsız itiraz sonuçları nelerdir?

10.8. Duruşma kayıtları ve söz hakkı

İşaret edilen 2016–2017 celseleri ile 25 Şubat 2021'in özgün ses/görüntü kayıtları ve çözümleri korunmalıdır. Tutanak düzeltme, salondan çıkarma, son söz ve müdafi katılımı itirazlarının gerekçeli sonuçları nelerdir?

10.9. Bağımsız delil değerlendirmesi

Mahkemenin savcılıktan istediği belgeler, verilmeyen belgelerin gerekçeleri ve mahkemenin işlemleri nelerdir? Lehe araştırma taleplerinin reddi ve Yargıtayın kabul ettiği usul kusurlarının sonuca etkisi kişi bazında nasıl değerlendirilmiştir?

10.10. Tanıkların tarafsız dinlenmesi

24 Eylül, 22 Ekim ve 17 Aralık 2021 celselerinde tanık sorgulamasının etkili yürütülmesi nasıl sağlanmıştır? Savunmaya hangi soru imkânı verilmiş, dinlenemeyen beyan için hangi dengeleyici güvence uygulanmıştır?

10.11. Özgürlük denetimi

26 Mayıs 2017 kararında CMK m.102/2 yönünden süresinin dolduğu belirtilen altı kişinin tutukluluğunun sürdürülmesi hangi kişi bazındaki uzatma gerekçesine dayanmaktadır? Mustafa Altunbulak hakkında karşı oyda açıklanan adli kontrol seçeneği nasıl değerlendirilmiştir? Tutukluluk gerekçelerine erişim ve zamanında etkili itiraz nasıl sağlanmıştır?

10.12. HSK başvuruları ve rol çatışması

2017 ve 2021 şikâyetleri ayrı ayrı hangi sonuçla kapanmıştır? Önceki tedbir kararı ile sonraki inceleme görevinin çakıştığı iddiası hangi karar ve heyet bilgileriyle değerlendirilmiştir?

11. Talep edilen tedbirler ve sonuç

Özel Raportörün Türkiye makamlarından, duruşma kayıtlarının bütünlüğünü korumalarını ve kayıt uyuşmazlıklarını tarafların katılımıyla gidermelerini istemesi talep edilmektedir. Tarafsızlığı somut olgularla tartışılan işlemler, bu olguları karşılayacak bağımsız bir denetime tabi tutulmalıdır. Ret talebinin kullanılması, sanığın aleyhine örgütsel davranış göstergesine dönüştürülmemelidir.

Tarafsızlık eleştirisinin ceza aleyhine kullanıldığı gerekçe, bağımsız bir merci tarafından yeniden incelenmelidir. Savunma hakkı kapsamındaki itirazlar ile somut duruşma düzeni ihlalleri ayrılmalı; usul hakkını kullanmanın kişiye daha ağır ceza değerlendirmesi olarak dönmesi önlenmelidir.

Avukatların gizli görüşme ve belge alışverişi, duruşmada etkili katılım ve yeterli hazırlık olanakları güvenceye alınmalıdır. Savunmanın mesleki işlevini sınırlayan tedbirler kişi ve olay bazında gerekçelendirilmeli, bağımsız itiraza açık tutulmalıdır. Mahkemenin belge celbi kararlarının yerine getirilmesi ve belirleyici savunma itirazlarının gerekçeli karşılanması sağlanmalıdır.

Tarafsızlık, heyet oluşumu veya savunmanın bağımsız işlevi bakımından ihlal saptanan işlemler için etkili yargısal giderim sağlanmalıdır. Uygun hâllerde bağımsız ve tarafsız bir

heyet önünde yeniden inceleme veya yeniden yargılama yapılmalı; özgürlük kısıtlamasının hukuka aykırılığı saptandığında sonuçları giderilmelidir. Güncel özgürlük durumu, her kişinin kendi kararlarıyla belirlenmelidir.

Hâkimlerin yargısal yorum ve kararları nedeniyle, kişisel suç fiilini gösteren yeterli delil ve kanuni güvenceler bulunmadan cezai veya disipliner baskıya maruz kalmaması sağlanmalıdır. Görevlendirme, terfi, nakil ve disiplin süreçleri, yargı bağımsızlığına güveni koruyacak nesnel ve denetlenebilir ölçütlerle yürütülmelidir. Avukatların müvekkilleri adına usul itirazı ve uluslararası hukuk argümanı sunmaları engellenmemelidir.

2015'teki ret ve tahliye sürecinin kayıtları, özellikle 2015/146 değişik iş sayılı karar, infaz yazışmaları ve UYAP işlem kayıtları korunmalıdır. Hâkimlerin ilk tutuklamaları hakkında saptanan ihlallerin giderimi ile yetki tartışmalarının olağan yargısal usuller içinde çözümlenmesini sağlayan güvenceler birlikte izlenmelidir.

SRL Swiss'in belge karşılaştırması; tarafsızlık itirazının suçlayıcı biçimde karşılanması ve ceza tayininde aleyhe kullanılması, ret merciinin somut itirazlara genel gerekçeyle karşılık vermesi, savunma belgelerinin mahkeme ön denetimine bağlanması ve başka davadaki tespitten hareketle avukat görüşmelerine genel sınırlama getirilmesi bakımından doğrudan kayıtlı güvence sorunları ortaya koymaktadır. Tahliye ve infaz belgeleri, duruşma tutanakları ve çözümleri, gerekçeli hüküm ve kanun yolu kararları, bağımsız yargısal inceleme ve etkili giderim talebinin temelidir.

Özel Raportörden, Türkiye makamlarından kişi bazında cevap ve dayanak kayıtları istemesi; tarafsız denetim, savunma erişimi ve giderime ilişkin tavsiyelerinin uygulanmasını izlemesi talep edilmektedir.

12. Temel bulguların belge haritası

Bu harita, doğrudan resmî kayda dayanan bulguları ve özgün kayıtla tamamlanması gereken iddiaları ayırır. Ayrıntılı kaynak künyeleri ve seçilen sayfalar sıralı ek dizinindedir.

Bulgu	Doğrudan kayıt	Hukuki önem
Mahkeme görevi ve tevzi	Ek 03; Ek 05; Ek 33, 34	HSYK ihtisas duyurusu doğrudan mevcut; fiilî tevzi ve ikinci heyet iddiaları ayrıca inceleniyor.
Heyet değişiklikleri	Ek 03; Ek 06	Başvuru sayımları; bağımsız olarak yeniden sayılmış veri değil.

Bulgu	Doğrudan kayıt	Hukuki önem
Dış baskı ve görev güvencesi	Ek 01; Ek 05; Ek 33	Başvuruda ileri sürülen bağlantı; nedensellik kanıtlanmış sayılmadı.
Ret–tahliye ve UYAP	Ek 26–32; Ek 35	Çağdaş resmî kayıtlar; kesintinin faili bu belgelerden çıkmıyor.
Ret talebine talimat isnadı	Ek 09, 10; Ek 17	Mahkemece hazırlatılan çözüm ve resmî tutanak.
Ret merciinin gerekçesi	Ek 05; Ek 08; Ek 38, 39	2021/185 ve 2021/385 karar suretleri; somut itiraza genel uygunluk gerekçesi.
Eleştirinin cezada aleyhe kullanımı	Ek 16	Doğrudan gerekçeli hüküm.
Duruşmada peşin kabul / dışlama	Ek 03; Ek 21; Ek 33	2020–2021 resmî çözümleri; eski olaylar başvurularda aktarılıyor.
Müdafi katılımı ve kayıt farkı	Ek 09, 10; Ek 21; Ek 24, 25	Tutanak–çözüm karşılaştırması ve düzeltme başvuruları.
Gizli görüşme ve müdafi atanması	Ek 36, 37	Özgün celse tutanakları: belge ön denetimi ve üç aylık sınırlama. 56. celsede baro müdafii hazır.
Mahkemenin erişim emri	Ek 21	30 Aralık 2020 ara kararı; fiilî uygulama ayrıca denetlenmeli.
Lehe delil ve savcılıktan belge celbi	Ek 03; Ek 06; Ek 33	Başvuru kayıtları; belge celbi sorununa ilişkin taraf anlatımı.
Kabul edilmiş usul kusurları	Ek 15	Yargıtay ilamı; sonuca etki değerlendirmesi inceleniyor.

Bulgu	Doğrudan kayıt	Hukuki önem
Tanıkların dinlenmesi	Ek 16; Ek 03; Ek 33	2021 tarihleri gerekçeli kararda; etkili soru imkânı bu kayıttan tek başına çıkmıyor.
Rol çatışması ve HSK şikâyeti	Ek 04, 05; Ek 16; Ek 39	2021/385 kararında inceleme heyeti belli; önceki rol ve HSK şikâyetinin sonucu ayrı doğrulama gerektiriyor.
Soyut tutukluluk gerekçesi	Ek 19, 20; Ek 22, 23; Ek 37	Resmî kararlar; 90. celsede altı kişinin süre değerlendirmesi ve Altunbulak karşı oyu.
Tebliğ ve itirazın etkililiği	Ek 22; Ek 33	2017 karar suretleri; 2016 zinciri başvuruda aktarılıyor.
2025 kararı ve etkili giderim	Ek 18	Resmî ilam; 2015 sürecinin kullanımı ve denetimin kapsamı.

13. Kısaltmalar ve kavramlar

Kısaltma	Açıklama
ACM / Asliye CM	Ağır Ceza Mahkemesi / Asliye Ceza Mahkemesi
AİHM / AİHS	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi / Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AYM / BAM	Anayasa Mahkemesi / Bölge Adliye Mahkemesi
BM / OHCHR	Birleşmiş Milletler / BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği
CD / CMK / TCK	Ceza Dairesi / Ceza Muhakemesi Kanunu / Türk Ceza Kanunu
E. / K. / D.İş	Esas / karar / değişik iş numarası
HSK / HSYK	Hâkimler ve Savcılar Kurulu / önceki adıyla Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu
MSHUS	Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme
SEGBİS / UYAP	Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi / Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi
Ret / tahliye	Hâkimin davaya bakmasının reddi / özgürlükten yoksun bırakmanın sona erdirilmesi; farklı yetki ve değerlendirmelerdir.

14. Sıralı belge ekleri

Ekler 01–39 arasında kesintisiz sıralanmıştır. Belge paketi, yargı bağımsızlığı ve tarafsızlık incelemesine ilişkin dava kayıtlarını içerir. Aşağıda seçki öncesindeki PDF sayfa sırası gösterilmiştir. Ayırıcı sayfalar belgeyi tanımlar ve delilin bir parçası değildir. Kamuya açık nüshada belirlenen gereksiz kişisel tanımlayıcılar ve belge erişim kodları maskelenmiştir; yargısal gerekçe ve olay anlatımı korunmuştur. Taraf başvurularındaki iddialar ile mahkemenin kendi tespitleri ayrı değerlendirilmelidir.

Ek 01 — 2 Kasım 2017 esas hakkında savunma. İstanbul 14. ACM, 2015/281 esas. Hüküm öncesi delil, teknik inceleme ve hukuki itirazlar. Seçilen özgün PDF sayfaları: 1–6.

Ek 02 — 3 Kasım 2017 son söz. Hüseyin Nohut'un 3 Kasım 2017 karar celsesindeki son söz metni. Belgenin tamamı.

Ek 03 — 10 Ocak 2018 istinaf başvurusu. İstanbul 14. ACM, 2015/281 E. Görev, heyet, tarafsızlık, avukat yardımı, tanık sorgulaması ve özgürlük denetimi bölümleri. Seçilen özgün PDF sayfaları: 58–100, 106–134, 192–195.

Ek 04 — 22 Mart 2021 HSK şikâyeti ve ekleri. 22 Mart 2021 tarihli Hâkimler ve Savcılar Kurulu başvurusu ve dayanak belge suretleri. Seçilen özgün PDF sayfaları: 1–8.

Ek 05 — 22 Eylül 2021 yargılama dilekçesi ve resmî belge ekleri. İstanbul 14. ACM, 2020/90 E. Görevlendirme, duruşma yönetimi, rol çatışması, 2021/185 D.İş karar sureti ve önceki HSK işlemi. Seçilen özgün PDF sayfaları: 8–15, 69–70, 136, 180–184, 281.

Ek 06 — 28 Mayıs 2021 bozma sonrası beyan. 2021/53 esas sayılı davada bozmanın kapsamı, kişisel ispat ve araştırma talepleri. Belgenin tamamı.

Ek 07 — 1 Haziran 2022 esas hakkında dilekçe. İstanbul 14. ACM, 2021/123 E. Görevlendirme, ret, tutukluluk denetimi ve savunma katılımı itirazları. Seçilen özgün PDF sayfaları: 22–42.

Ek 08 — 26 Mayıs 2021 reddi hâkim talebi. İstanbul 14. ACM, 2021/53 E. Tarafsızlık, tutanak uyuşmazlığı ve heyete ilişkin itirazları içeren kurum onaylı başvuru. Belgenin tamamı, 4 sayfa.

Ek 09 — 25 Şubat 2021 resmî duruşma tutanağı. 2020/90 esas, 4. celse. Hazır bulunanlar, usul işlemleri ve ret talebinin geri çevrilmesi; s.1, 3–4. Belgenin tamamı.

Ek 10 — 25 Şubat 2021 kaydının bilirkişi çözümü. Mahkemece yaptırılan SEGBİS çözümü ve 8 Mart 2021 sunuş yazısı. Müdafi katılımı: s.2–13; Nohut'un itirazları: s.13–19. Belgenin tamamı.

Ek 11 — 13 Aralık 2014 kısıtlama kararı. İstanbul 3. Sulh Ceza Hâkimliği, 2014/3044 D.İş. Dosya inceleme ve örnek alma kısıtlaması. Belgenin tamamı.

Ek 12 — 13 Aralık 2014 kısıtlama talebi. Ek 11'daki kısıtlamaya ilişkin savcılık talebi. Belgenin tamamı.

Ek 13 — 3 Kasım 2017 gerekçeli karar. İstanbul 14. ACM, 2015/281 E., 2017/172 K. Mahkeme künyesi ve yargılama sırasında ileri sürülen usul itirazlarının aktarımı. Aktarım, iddianın doğrulandığı anlamına gelmez. Seçilen özgün PDF sayfaları: 1, 1420–1421.

Ek 14 — 21 Eylül 2018 istinaf kararı. İstanbul BAM 3. CD, 2018/707 esas, 2018/1102 karar. İlk hükmün istinaf incelemesi. Belgenin tamamı.

Ek 15 — 31 Aralık 2020 Yargıtay kararı. Yargıtay 16. CD, 2019/4737 esas, 2020/6918 karar. Delil/usul kusurları: s.11; kişi ve suç bazında bozma: s.12–13. Belgenin tamamı.

Ek 16 — 10 Haziran 2022 gerekçeli karar. İstanbul 14. ACM, 2021/123 E., 2022/172 K. Heyet, usul itirazlarının aktarımı, tanık dinleme tarihleri, TCK m.62 gerekçesi ve birleşen dosya hükmü. Seçilen özgün PDF sayfaları: 1, 273, 347, 602, 691–692, 700.

Ek 17 — 3 Mart 2021 bilirkişi görevlendirmesi. 25 Şubat 2021 duruşma kaydının çözümlenmesi için bilirkişi görevlendirme ve teslim tutanağı. Belgenin tamamı.

Ek 18 — 21 Nisan 2025 Yargıtay kararı. Yargıtay 3. CD, 2025/2143 esas, 2025/11659 karar. Başer–Özçelik atfı: s.7; kişisel değerlendirme ve sonuç: s.8–9. Belgenin tamamı.

Ek 19 — 2017 AYM başvurusu ve ekleri. Nohut'un 2017 AYM başvurusu ve ekleri. 23 Şubat 2017 celse parçası: s.31. Seçilen özgün PDF sayfaları: 1–4, 31.

Ek 20 — AİHM başvurusu ve ekleri. Hüseyin Nohut adına AİHM başvuru formu ve ekleri. AYM başvuru bilgisi: s.10; ek listesi: s.12; İstanbul 14. ACM'nin 23 Şubat 2017 celse kaydı: s.53. Seçilen özgün PDF sayfaları: 1–2, 10–12, 53.

Ek 21 — Duruşma tutanakları ve çözümler. İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi, duruşma tutanakları ve SEGBİS çözümleri. 30 Aralık 2020 erişim ara kararı: s.15; 19 Mart 2021 imza incelemesi kararı: s.115; celse kayıtları: s.27–28, 150, 207–208; 21 Ocak 2022 belge talepleri ve ara kararlar: s.211–215. Seçilen özgün PDF sayfaları: 1–28, 115, 150, 207–215.

Ek 22 — 2017 tutukluluk kararları. 2017 tutukluluk devamı ve itiraz kararları; Ek 19, 20 içindeki suretlerle kısmen örtüşmektedir. Belgenin tamamı.

Ek 23 — Temmuz 2015 koruma tedbiri belgeleri. 10 Temmuz 2015 teslim ve gözaltı tutanağı; İstanbul 1. Sulh Ceza Hâkimliği, 11 Temmuz 2015, 2015/336 sorgu; İstanbul 8. Sulh Ceza Hâkimliği, 15 Temmuz 2015, 2015/1922 D.İş sorgu ve tutuklama kararı. Belgenin tamamı.

Ek 24 — 6 Ocak ve 4 Mart 2021 dilekçeleri. Nohut'un 6 Ocak 2021 katılım ve 4 Mart 2021 tutanak düzeltme dilekçeleri. Belgenin tamamı.

Ek 25 — Tutanak ve çözüm karşılaştırması. 25 Şubat 2021 resmî tutanak ve mahkemece hazırlatılan kayıt çözümünün karşılaştırılması. Belgenin tamamı.

Ek 26 — 20 Nisan 2015 reddi hâkim dilekçesi. Ertan Erçıktı adına Av. Ömer Turanlı'nın 2014/133596 soruşturmasındaki reddi hâkim dilekçesi. Belgenin tamamı.

Ek 27 — 20 Nisan 2015 Ertan Erçıktı tahliye dilekçesi. Aynı soruşturmada Ertan Erçıktı adına verilen tahliye/adli kontrol dilekçesi. Belgenin tamamı.

Ek 28 — 24 Nisan 2015 reddi hâkim kararı. İstanbul 29. Asliye CM, 2015/92 D.İş. Tahşiye bağlantısı: s.3; karar sonucu: s.17–19. Belgenin tamamı.

Ek 29 — UYAP erişim tutanağı ve suç duyurusu. İstanbul 32. Asliye CM, 27 Nisan 2015 tarihli 2015/182 Muh. yazısı ve erişim kesintisi tutanağı. Belgenin tamamı.

Ek 30 — 27 Nisan 2015 infaz talimatı. İstanbul 32. Asliye CM, 2015/177 Muh. Yedi soruşturma ve 2015/143–149 tahliye kararları hakkında infaz talimatı. Belgenin tamamı.

Ek 31 — 27 Nisan 2015 müzekkere iadesi. İstanbul CBS İnfaz ve İlamat Bürosu, 2015/1158 Muh. Görev/yetki gerekçeli müzekkere iadesi. Belgenin tamamı.

Ek 32 — İnfazın yapılmaması hakkında suç duyurusu. İstanbul 32. Asliye CM, 2015/188 Muh. İnfaz işlemlerine ilişkin suç duyurusu. Belgenin tamamı.

Ek 33 — 2017 ilk savunmasının yargı bağımsızlığına ilişkin bölümleri. Hüseyin Nohut, İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi, 2015/281 E.; 760 PDF sayfalık özgün Sorgu & Savunma metninden seçki. Taraf başvurusudur; içerdiği tutanak alıntıları ayrıca özgün kayıtla denetlenmelidir. Seçilen özgün PDF sayfaları: 560–562, 665–674, 686, 721–737.

Ek 34 — 12 Şubat 2015 ihtisaslaşma duyurusu. HSYK Birinci Dairesi, ağır ceza mahkemelerinin görev alanındaki belirli suçlarda ihtisaslaşma; İstanbul 13. ve 14. ACM görevlendirmesi, derdest dosya ve genel tevzi kuralları. Duyuruda belirtilen yayım: 17 Şubat 2015, Resmî Gazete 29270. Belgenin tamamı, 2 sayfa.

Ek 35 — 25 Nisan 2015 Tahşiye tahliye kararı. İstanbul 32. Asliye Ceza Mahkemesi, 2015/146 D.İş; 2014/133596 soruşturması, Hâkim Mustafa Başer. Dokuz kişi hakkında tahliye emri ve başka dosyadan tutma kaydı, inceleme dayanakları ve gerekçe. Belgenin tamamı, 4 sayfa.

Ek 36 — 27 Aralık 2016 tarihli 56. celse tutanağı. İstanbul 14. ACM, 2015/281 E. Müdafi katılımı: s.1; on beş dakikalık görüşme, jandarma nezareti ve belge ön incelemesi: s.3. Belgenin tamamı, 3 sayfa.

Ek 37 — 26 Mayıs 2017 tarihli 90. celse tutanağı ve tebliğ üst yazısı. İstanbul 14. ACM, 2015/281 E. Üst yazı: s.1; süre ve tutukluluk: s.5–6; üç aylık avukat görüşmesi kısıtlaması: s.7; karşı oy: s.8. Belgenin tamamı, 8 sayfa.

Ek 38 — 3 Haziran 2021 ret kararına itiraz. İstanbul 14. ACM, 2021/53 E.; 27 Mayıs 2021 tarihli geri çevirme kararına karşı kurum onaylı başvuru. Önceki gerekçenin tekrarı ve somut itirazların karşılanmaması iddiaları. Belgenin tamamı, 2 sayfa.

Ek 39 — 15 Haziran 2021 ret itirazı kararı. İstanbul 15. ACM, 2021/385 D.İş; 27 Mayıs 2021 kararına karşı 3 Haziran itirazının reddi. Genel uygunluk gerekçesi ve İstanbul 16. ACM'ye yedi günlük itiraz yolu. Belgenin tamamı, 1 sayfa.

15. Kaynakça: dava belgeleri, mevzuat, içtihat ve literatür

Dava belgeleri aşağıda mahkeme ve kurum künyeleriyle; uluslararası hukuk kaynakları ise karar, rapor ve yayın bilgileriyle gösterilmiştir. Uluslararası raporlar kurumsal bağlamı, dava belgeleri bireysel işlemleri açıklamaktadır. Erişim tarihi: 15 Kasım 2026.

15.1. Mahkeme kararları ve resmî kayıtlar

İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi, 3 Kasım 2017, 2015/281 E., 2017/172 K., gerekçeli karar (Ek 13); İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 3. Ceza Dairesi, 21 Eylül 2018, 2018/707 E., 2018/1102 K. (Ek 14).

Yargıtay 16. Ceza Dairesi, 31 Aralık 2020, 2019/4737 E., 2020/6918 K. (Ek 15); İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi, 10 Haziran 2022, 2021/123 E., 2022/172 K. (Ek 16); Yargıtay 3. Ceza Dairesi, 21 Nisan 2025, 2025/2143 E., 2025/11659 K. (Ek 18).

Mahkeme ve kurum kayıtları, işlemin tarihi, kapsamı ve gerekçesinin birincil kaynaklarıdır. Taraf başvuruları, ileri sürülen itirazları ve bu itirazların yargılama makamına sunulduğunu belgelemektedir.

İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi, 2020/90 E., 25 Şubat 2021 duruşma tutanağı (Ek 09); 3 Mart 2021 bilirkişi görevlendirme tutanağı (Ek 17); 8 Mart 2021 tarihli sunuşla verilen

SEGBİS çözümü (Ek 10); duruşma tutanakları ve ara kararlar (Ek 21). İstanbul 15. Ağır Ceza Mahkemesi, 2021/185 D.İş, karar sureti (Ek 05, s.183).

İstanbul 29. Asliye Ceza Mahkemesi, 24 Nisan 2015, 2015/92 D.İş (Ek 28); İstanbul 32. Asliye Ceza Mahkemesi, 25 Nisan 2015, 2015/146 D.İş (Ek 35), 27 Nisan 2015 tarihli UYAP tutanağı, infaz yazısı ve suç duyurusu (Ek 29, 30, 32); İstanbul CBS İnfaz ve İlamat Bürosu, 27 Nisan 2015, 2015/1158 Muh. (Ek 31).

İstanbul 3. Sulh Ceza Hâkimliği, 13 Aralık 2014, 2014/3044 D.İş ve savcılık talebi (Ek 11, 12); Temmuz 2015 sorgu ve koruma tedbiri kararları (Ek 23); 2017 tutukluluk inceleme ve itiraz kararları (Ek 22); 23 Şubat 2017 duruşma kaydı (Ek 20, s.53).

HSYK Birinci Dairesi, 12 Şubat 2015 ihtisaslaşma duyurusu (Ek 34); İstanbul 14. ACM, 2015/281 E., 27 Aralık 2016 tarihli 56. celse ve 26 Mayıs 2017 tarihli 90. celse tutanakları (Ek 36, 37); İstanbul 15. ACM, 15 Haziran 2021, 2021/385 D.İş (Ek 39).

Yargılama sırasında sunulmuş savunma, istinaf, ret, HSK ve bireysel başvuru belgeleri: Ek 01, 02, 03, 04, 05, 06, 07, 08; Ek 19, 20; Ek 24; Ek 26, 27; Ek 33; Ek 38. Seçilen bölümlerin künyeleri sıralı ek dizinindedir.

15.2. Mevzuat, emsal içtihat ve seçilmiş literatür

Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme

Özellikle m.9 ve m.14/1, 14/3-b, d, e.
https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/international-covenant-civil-and-political-rights

BM Yargı Bağımsızlığı Temel İlkeleri

Yargısal karar verme ve disiplin güvenceleri; özellikle ilkeler 1–2, 4, 6, 17–20.
https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/basic-principles-independence-judiciary

BM Avukatların Rolüne İlişkin Temel İlkeler

Özellikle ilkeler 16, 18, 21–22.
https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/basic-principles-role-lawyers

Karaca/Türkiye

Başvuru no.25285/15; 20 Haziran 2023, kesinleşme 20 Eylül 2023. Özellikle §103, §§123–132, 143–150 ve §164.
https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-225310

Başer ve Özçelik/Türkiye

Başvuru no.30694/15 ve 30803/15; 13 Eylül 2022, kesinleşme 30 Ocak 2023. Özellikle §§148–159, §168, §§194–203.
https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-219095

6545 sayılı Kanun

18 Haziran 2014 kabul; 28 Haziran 2014 tarihli 29044 sayılı Resmî Gazete. Özellikle m.48, 74, 83–84. TBMM kanun metni.
https://cdn.tbmm.gov.tr/KKBSPublicFile/D24/Y4/T1/KanunMetni/ba594e11-93f9-4189-8349-7d80f1b912ea.html

Venedik Komisyonu — CDL-AD(2017)004

Opinion on the Duties, Competences and Functioning of the Criminal Peace Judgeships. 10–11 Mart 2017 kabul; 13 Mart 2017 yayımlanma. Özellikle §§101–106.
https://docs-venice.coe.int/api/Document?pdffile=CDL-AD%282017%29004-e

OHCHR — Türkiye raporu, Mart 2018

Report on the impact of the state of emergency on human rights in Turkey, including an update on the South-East. Ocak–Aralık 2017 dönemi; özellikle §§52–54.
https://www.ohchr.org/Documents/Countries/TR/2018-03-19_Second_OHCHR_Turkey_Report.pdf

Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri — CommDH(2020)1

1–5 Temmuz 2019 Türkiye ziyaretine ilişkin rapor; sulh ceza hâkimlikleri için özellikle §§71–72.
https://search.coe.int/commissioner?i=090000168099823e

Kemal Gözler — Sulh Ceza Hâkimlikleri ve Tabiî Hâkim İlkesi

"Sahur Operasyonu" Hakkında Bir Açıklama. 29 Ağustos 2014; ayrıca Güncel Hukuk, Ekim 2014, s.46–49. Öğretisel değerlendirme.
https://www.anayasa.gen.tr/tabii-hakim.htm

Morice/Fransa [Büyük Daire]

No.29369/10, 23 Nisan 2015, §§73–78. Nesnel tarafsızlık ve mahkemeye güven.
https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-154265

Ruiz Torija/İspanya

No.18390/91, 9 Aralık 1994, §§29–30. Belirleyici iddiaya gerekçeli cevap.
https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57909

Schatschaschwili/Almanya [Büyük Daire]

No.9154/10, 15 Aralık 2015, §§107–131. Sorgulanamayan tanık ve dengeleyici güvenceler.
https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-159566

Buzadji/Moldova Cumhuriyeti [Büyük Daire]

No.23755/07, 5 Temmuz 2016, §§87–102. Tutuklamada ilgili ve yeterli gerekçe.
https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-164928

Salduz/Türkiye [Büyük Daire]

No.36391/02, 27 Kasım 2008, §§54–55. Etkili avukat yardımı.
https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-89893

BM İnsan Hakları Komitesi — Genel Yorum No.32

CCPR/C/GC/32, 23 Ağustos 2007, §§21, 32–33. Tarafsızlık, savunmaya hazırlık ve delile erişim.
https://docs.un.org/en/CCPR/C/GC/32

BM İnsan Hakları Komitesi — Genel Yorum No.35

CCPR/C/GC/35, 16 Aralık 2014, §38. Tutmanın istisnailiği ve bireyselleştirilmiş gereklilik incelemesi.
https://docs.un.org/en/CCPR/C/GC/35

Moiseyev/Rusya

No.62936/00, 9 Ekim 2008; kesinleşme 6 Nisan 2009. Özellikle §§173–185: heyet değişiklikleri, nesnel görevlendirme güvenceleri ve tarafsızlık. https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-88780

Altay/Türkiye (No.2)

No.11236/09, 9 Nisan 2019; kesinleşme 9 Temmuz 2019. Özellikle §§49–59: avukatla gizli iletişim ve sınırlamaların hukuki güvenceleri. https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-192210

Erişim: 22 Kasım 2026.

AİHM — Kabul Edilebilirlik Kriterlerine İlişkin Uygulama Rehberi

AİHS m.35 § 2 (b): başka bir uluslararası soruşturma veya çözüm usulü; kişi, olay ve şikâyet kapsamı ile ilgili mekanizmanın niteliği. https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/admissibility_guide_eng

OHCHR — Özel Usullere Bilgi Sunma Portalı

Özel Usullerin iletişim ve tavsiye görevi; rıza, isimlerin ilgili makamlara açıklanması ve kamuya açık raporlarda kullanılması. https://spsubmission.ohchr.org/en